

Uncommon Creatures

BcA. Klára Čoupková

Diplomová práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta multimediálních komunikací
Ústav designu oděvu a obuvi
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **BcA. Klára ČOUPKOVÁ**
Osobní číslo: **K10333**
Studijní program: **N 8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Multimedia a design – Design oděvu**

Téma práce: **Uncommon Creatures**

Zásady pro vypracování:

Výtvarné zpracování a realizace finálních návrhů, cca 8 – 12 modelů.

Technická a teoretická příprava projektu, sběr potřebných informací a vyhotovení práce dle zadaných parametrů.

Prostudování a analýza dostupných materiálů a informací, vlastní závěry.

Rozsah práce: Koncepční a výtvarné řešení designu oděvu ve variantách, finální řešení, výběr materiálu, střihové řešení, realizace vybraných oděvů, výtvarná dokumentace, vše formát A4.

Svůj návrh dokumentujte v závěrečné písemné zprávě, doložte kresebnými návrhy dokládajícími postup řešení (přípravné skici cca 20 stran, fotodokumentace a módní fotografie, vše formát A4). Odevzdejte ve 2 stejnopisech v pevné vazbě. Součástí předané písemné práce jsou i 2 vyhotovení na CD-ROM.

Na samostatném nosiči CD-ROM odevzdejte v minimálním počtu 10 kusů obrazovou dokumentaci praktické části závěrečné práce pro využití v publikacích FMK. Formát pro bitmapové podklady: JPEG, barevný prostor RGB, rozlišení 300 dpi, 250 mm delší strana. Formáty pro vektory: AI, EPS, PDF. Loga a texty v křivkách. V samostatném textovém souboru uveďte jméno a příjmení, login do Portálu UTB, obor (ateliér), typ práce, přesný název práce v češtině i v angličtině, rok obhajoby, osobní mail, osobní web, telefon. Přiložte svou osobní fotografii v tiskovém rozlišení.

Rozsah diplomové práce: viz zásady pro vypracování

Rozsah příloh: viz zásady pro vypracování

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/umělecké dílo

Seznam odborné literatury:

Máchalová, J.: *Móda 20.století*. Nakladatelství Lidové noviny, 2003. ISBN 80-7106-587-0.

Máchalová, J.: *Módou posedlí*. Moraviapress, 2002. ISBN 8086181472.

Gorman, P.: *The Look: Adventures in Rock a Pop Fashion*. Adelita, 2006. ISBN 0955201705.

Jones, T., Rushtonová, S.: *Současní módní návrháři*. Taschen, 2006. ISBN 80-7209-841-1.

BLACK, Sandy.: *Fashioning fabrics : contemporary textiles in fashion*. Black Dog, 2006. ISBN 1-904772-41-2.

Vedoucí diplomové práce: **MgA. Mária Štraneková, ArtD.**
Ústav designu oděvu a obuvi

Datum zadání diplomové práce: **15. února 2012**

Termín odevzdání diplomové práce: **18. května 2012**

Ve Zlíně dne 1. března 2012

doc. MgA. Jana Janíková, ArtD.
děkanka

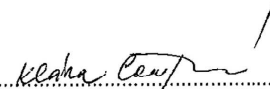

doc. Mgr. Ivan Titor
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské/diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská/diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou/diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou/diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské/diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské/diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 18.5.2012

Jméno, příjmení, podpis

¹⁾ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchezečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce požítovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

²⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, u které-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

³⁾ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla užití svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídnou k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce je o hledání hranice mezi módou a stylem. O kreativě anonymních tvůrců pouličních stylů a respektu k nim. O vztahu hudby k módě, jak se jednotlivé žánry promítají do vkusu, způsobu oblékání a života konzumentů hudby. O negaci krásy a zavržení společenských hodnot. O snaze vytvořit oděv podtrhující identitu nositele. O snaze nevytvořit „módní trend“, ale „styl“. A o tom, zda je paradox se o to pokoušet.

Klíčová slova: móda, styl, subkultura, hudba, rock, punk, goth

ABSTRACT

This thesis is about finding boundaries between fashion and style. It is about creativity of anonymous street style artists and the respect for the them. It is about relationship between music and fashion, how the different genres of the music are reflected into taste, dress sense and life of the music consumers. It is about negation of the beauty and rejection of social values. It is about the effort to create clothes, which underline the identity of the wearer. It is about the effort not to create "fashion trend", but "style". And whether it is a paradox to try it.

Keywords: fashion, style, subculture, music, rock, punk, goth

Poděkování patří Mgr.art Marii Štranekové, ArtD. za vedení práce a odbornou konzultaci, dále pak paní Ing. Janě Máchalové, oponentce a autorce bohatých pokladů, které jsem k této diplomové práci využila. Poděkování patří i všem ostatním autorům publikací a příspěvků, které v práci buď cituji nebo mi pomohly k pochopení problematiky. Děkuji rodině, všem blízkým a přátelům za jejich podporu.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 VZPOURA, HUDBA, EMOCE.....	11
1.1 REBELOVÉ A HISTORIE.....	11
1.1.1 Rock'n'roll, obleky a naleštěné boty	11
1.1.2 Rock'n'roll, motorky a kožené bundy	14
1.1.3 Rock a jeho rozmanitost.....	16
1.1.4 Glam rock.....	18
1.1.4.1 Módou posedlý David Bowie aneb móda posedlá D.Bowiem	19
1.1.5 Punk rock	19
1.1.5.1 Sex Pistols a katalyzátor punkového převratu McLaren a Westwood	21
1.1.5.2 i-D.....	25
1.1.5.3 Skinheads, Oi! a jiné odnože punku	26
1.1.5.4 Noví romantici.....	28
1.1.6 Gothic rock.....	29
1.2 REBELOVÉ A SOUČASNÁ SITUACE.....	33
2 MÓDA VERSUS STYL	35
2.1 STYL.....	36
2.1.1 „Black leather“	37
2.1.2 Těžké boty Dr.Martens.....	39
2.1.3 Černá jako způsob protestu	40
2.2 FASHION.....	41
2.2.1 Julius	42
2.2.2. Rick Owens	43
2.2.3 Ann Demeulemeester	44
2.2.4 Asger Juel Larsen	45
2.2.5 Barbara í Gongini	46
II PRAKTICKÁ ČÁST	48
3 KOLEKCE UNCOMMON CREATURES.....	49
3.1 „UNCOMMON CREATURES“	49
3.2 KONCEPCE KOLEKCE	52
3.2.1 Popis kolekce	52
3.2.1.1 Linie „pod vlivem rocku“	53
3.2.1.2 Linie „po vlivem goths“	56

4	UNCOMMON CREATURE - DANIEL STANCHEV	58
III	PROJEKTOVÁ ČÁST.....	61
5	FOTODOKUMENTACE KOLEKCE	62
6	ILUSTRAČNÍ KRESBY KE KOLEKCI.....	75
	ZÁVĚR	81
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	82
	SEZNAM OBRÁZKŮ	84

ÚVOD

„O hudbě já vůbec nic nevím. Při svém postavení ani nemusím.“

Přiznávám, že to byl sám Elvis Presley, který to kdysi řekl. Kdyby tato věta však vzešla z mých úst, snadno by vystihla podstatu mé práce.

Ta přesto o hudbě je. Stěžejním tématem teoretické i praktické části mé diplomové práce se stal hudební styl. Jestliže ale sám „král“, jak se mu dodnes říká, nerozumí dobře tomu, čemu vládne, totiž rock 'n' rollu, jak mám já, doposud nezasvěcena do tajů tohoto stylu hudby, porozumět? Pro hlubší pochopení této problematiky je nutná jak znalost okolností vzniku rocku jako hudebního žánru, tak i jím ovlivněných hnutí a subkultur, ale především hudby, která byla klíčovým činitelem stojícím u jeho zrodu.

„Rock je souhrnný pojem pro mnoho hudebních žánrů s kořeny v 50. letech minulého století“¹ a zároveň je to styl s obrovským množstvím odnoží, ovlivnil celou řadou subkulturně-hudebních žánrů jako je punk, glam či gothic rock. Všechny tyto pojmy a několik dalších v teoretické části rozebírám. Nedívám se však na hudbu z pohledu hudebního teoretika či kritika. Rock není pouze hudební styl, je to styl životní, životní postoj. Soustředím se tedy na fakt, jak se jednotlivé žánry promítají do způsobu oblékání, názorů a života svých posluchačů.

Zajímá mne otázka: Jakou roli hraje móda ve způsobu vyjádření protestu či odporu a ve snaze odlišit se? Co je „styl“ a kdy se z něho stane „móda“? Kde je hranice? A sdílejí vlastně ještě něco dnešní subkultury s těmi tradičními? Nebo je dnešní podoba alternativních hnutí pouhým módním trendem? Na odpovědi se snažím přijít v druhé polovině teoretické části.

¹ HAZZARD [online]. 05.04.2008 [cit. 2011-12-15]. Hudební styly. Dostupné z WWW: <<http://hazard.webgarden.cz/hudebni-styly>>.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VZPOURA, HUDBA, EMOCE

To je klíč k lecčemu.

Rebelující mladí lidé vyjadřují svůj nesouhlas se všeobecnými pravidly, určují si vlastní a preferují svůj styl života zcela odlišný od života konzumní společnosti. Chtějí se odlišovat, provokovat, protestovat. Stačí být jiný a už to vzbuzuje podezření a znamená problémy. Ale vyžaduje to notnou dávku odvahy postavit se mase. Hranice konvence se dají překročit jednoznačným postojem vyjádřeným stylem oblékání nebo hudbou. Nebo obojím.

1.1 Rebelové a historie

„Když se starší generace postavily v druhé polovině 50.let proti rock 'n' rollu, jen tím mládežníky utvrdily v jejich vzpouře. Útok to byl masivní a na všech frontách" ². Nic ale nemohlo tuto generační vzpouru mladých vůči jejich rodičům zastavit. „Rock 'n' roll neudělal nic jiného, než že vzal černošskou touhu po svobodě, která naplňovala texty blues, a převrátil ji do rebelie náctiletých proti jejich rodičům" ³. Tak vznikla ideologie rocku, která postupem času nabírala řady odvozených podob, podstata však zůstala stejná. Základním termínem je svoboda. Rockeři v 60.letech oslavují svou motorkářskou svobodu na nikdy nekončící cestě, energičtí mladí se bouří proti společenským pravidlům, kterými jsou svazováni, prostřednictvím hlasité rockové hudby. Elektrická kytara v 50.letech nahradila saxofon a stala se nejdůležitějším nástrojem rockové hudby. Zdrojem provokace se stal hluk.

1.1.1. Rock 'n' roll, obleky a naleštěné boty

Rock 'n' roll je základním kamenem a zároveň první etapou vývoje rockové hudby. Nejprve se objevil v 50. letech. Vše začalo, když se do oblasti hlavního proudu tehdejší populární hudby začal dostávat rhythm and blues, do té doby žánr výhradně černošského městského obyvatelstva. Otcem rock 'n' rollu je nazýván Bill Halley, který adaptoval původní černošskou nahrávku *Rock Around The Clock*, jež se okamžitě stala světovým hitem a další

² VESELÝ, Karel . *Hudba ohně*. Praha : BigBoss, 2010, s. 42.

³ *Ibid.*, s. 43.

interpreti ho rychle následovali. Nejslavnější a zároveň nejvýznamnější osobností amerického rock 'n' rollu se stal Elvis Presley. A byl to právě „král“ rock 'n' rollu, jehož vzhled inspiroval nejen jeho fanoušky, ale i mnoho dalších hudebních interpretů a skupin. Jako jeden z prvních propojil hudbu a image a dokázal, že hudba má co do činění s módou. Jednu z Presleyho podob ovlivnil i Marlon Brando ve filmu *The Wild One* (1953). Jeho černé kalhoty a kožená bunda udávaly směr. Motorkářská éra začala v padesátých letech cloumat světem a stylem mládeže. Rock and rollová ikona je však spojena hlavně s kvalitním, na míru šitým oblekem a firmou Lansky Bros (bratři Bernard a Guy Lansky), jejichž obchod proslul právě díky Presleymu. Jejich mottem byl nápis *Lansky Bros. – Clothier to the King*⁴.

Oblek byl v období války i po ní považován za „hight fashion“. Chtěli ho mít swingoví černí Zooties ve 40. letech, kteří v době, kdy se šetřilo na každém kousku materiálu, provokovali prostornými saky sahajícími mnohdy až ke kolenům a kalhotami širokými až k necelému metru, i jejich francouzští následovníci zazou, a nebo konečně první britská poválečná subkultura mládeže - teddy boys.

Subkultura teddy boys s kořeny v dělnické třídě byla subkultura zprvu módní. Její příslušníci rádi navštěvovali obchody v londýnské ulici Seville Row a své těžce vydělané peníze utráceli za „tmavá saka se zdobenými límci a volnými kapsami, tkaničkové kravaty, vysoko posazené trubkovité kalhoty, z nichž vyčuhovaly barevně výrazné ponožky a semišové boty do špičky. ... vysedávali v mléčných barech, kde z jukeboxů poslouchali novou americkou hudbu - rock'n'roll. ... Teddy boys se proti válkou ekonomicky zdecimované generaci zkrátka vymezovali konzumismem a zájmem o moderní oblečení a importovanou hudbu. ... Subkultura se však začala politizovat pod vlivem myšlenek sira Oswalda E. Mosleye, zakladatele britské fašistické unie, ... který hlásal: Británie musí zůstat bílá! ... Mosley byl pro tradiční bílou dělnickou třídu, z níž většina teddy boys pocházela. ... Tehdejší největší hrozbou byli imigranti z Karibiku.“⁵ A tak se stalo, že po

⁴ GORMAN, Paul . *The Look:Adventures in Rock and Pop fashion*. London: Adelita, 2006, s. 15.

⁵ VEDRAL, Jan. *IDNES* [online]. 25.7.2008 [cit. 2011-11-14]. Doufám, že zemřu dřív, než zestárnu. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/doufam-ze-zemru-driv-nez-zestarnu-drg-/kavarna.aspx?c=A080724_175223_kavarna_bos>.

řadě rasistických incidentů nastal konec teddy boys. Subkultura se v Británii však začátkem 70.let znovu objevila. „Jejich idoly zůstali Elvis Presley či James Dean, ale styl byl obohacen glam rockem. Rasistické sklony vůči imigrantům vystřídalo vymezování se šokujícím punku.“⁶

Koncem 50.let se v Británii těšil nárůstu popularity moderní jazz. Jeho fanoušci sebe sami nazývali „mods“ (název odvozen od slova modernism). Chtěli se odlišit od posluchačů toho „tradičního“, těm začali kontrastně říkat „trads“. Milovali na míru šité obleky italského střihu, čistě bílé košile a špičaté boty. Jejich vzhled byl oproti teddy boys mezinárodní. Ti sice poslouchali americký rock 'n' roll, avšak na druhé straně preferovali ryze starousedlický anglický styl se sametovými detaily na dlouhých „edwardovských“ (doba krále Edwarda VII) sakách. Nedílnou součástí mods byly skútry značek Vespa či Lambretta, na které si často přidělávali množství zpětných zrcátek. „Nepromokavé bundy (parky) chránily jejich drahé šaty před útrapami každodenního života.“⁷ Základními elementy charakterizující styl mods byla hudba, módní oblečení, tanec a motocykl. Postupem času se však začala vytrácet původní idea subkultury a změnil se tak i vzhled jejích příslušníků. „Bundy měli plné placek se jmény oblíbených kapel, obleky jako z vetešnictví“.⁸ Neměli daleko k násilí. „Utkávaly se mezi sebou jednotlivé party, avšak za úhlavní nepřátele byli považováni rockeři, kteří vyznávali Rock 'n' Roll a holdovali hlučným motorkám. Mods symbolizovali město, rockeři venkov.“⁹

Vrcholu dosáhla tato subkultura na počátku 60.let. K mods se hlásili např. The Who, kapela mezi modernisty mimořádně oblíbená. Nebo např. Rolling Stones a The Beatles. Mods se také jako ostatní subkultury vymezovali proti hlavnímu proudu. Ale právě

⁶ VEDRAL, Jan. *IDNES* [online]. 25.7.2008 [cit. 2011-11-14]. Doufám, že zemřu dřív, než zestárnu.

Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/doufam-ze-zemru-driv-nez-zestarnu-drg-/kavarna.aspx?c=A080724_175223_kavarna_bos>.

⁷ MÁCHALOVÁ, Jana . *Móda 20.století*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2003, s. 190.

⁸ *Ibid.*, s. 192.

⁹ VEDRAL, Jan. *IDNES* [online]. 25.7.2008 [cit. 2011-11-14]. Doufám, že zemřu dřív, než zestárnu.

Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/doufam-ze-zemru-driv-nez-zestarnu-drg-/kavarna.aspx?c=A080724_175223_kavarna_bos>.

vytvořená image The Beatles ve stylu subkultury zapříčinila to, že byli mods hlavním proudem vstřebáni. A tím nastal konec zlaté éry celé subkultury. K návratu mods došlo v roce 1979 s filmem France Roddama natočeným podle slavné desky The Who: *Quadrophenia*. Nastupující britpop v letech devadesátých se taktéž přihlásil k této subkultuře. Ovlivnila např. kapelu Oasis, Blur či Kaiser Chiefs.

1.1.2. Rock 'n' roll, motorky a kožené bundy

Motorky, rychlá jízda a rock. To nebylo na začátku 60.let nic nového. Americkou i britskou mládež fascinovali coffee-bar cowboys. Tak se říkalo jezdcům na motorkách v kožených bundách a džínách v 50.letech, protože posedávali v kavárnách na okrajích města. „Tradice Elvise Presleyho byla rozměňována do středního proudu ve formě popu ... a motocyklová kultura se stala poslední baštou klasického rocku“¹⁰.

Rockeři, tak jako coffee-bar cowboys před nimi, byli oddaní hudbě klasického Rock 'n' Rollu 50.let, módě a svým motorkám. Móda rockerů se však zrodila z nutnosti a praktičnosti. Nosili těžké kožené motorkářské bundy, často zdobené kovovými nýty, plackami, odznaky a záplatami, letecké brýle a bílý hedvábný šátek na ochranu proti prachu za jízdy, trička, džíny Levi's nebo Wrangler, kožené kalhoty, často vysoké motorkářské boty. Díky jejich „ušpiněnému“ stylu oblékání dávali najevo, že jsou ve společnosti outsiders. Přesto to byli právě oni, kteří odsuzovali užívání jakýchkoliv omamných látek, drogy nenáviděli. A proto i jejich rituální nenávisť k mods a ostatním subkulturám vznikla částečně z tohoto důvodu. Po *The Wild One* s Marlonem Brandem přišel film *The Wild Angels* (1966) s poněkud drsnějšími „jezdci“, a tak se zrodila subkultura greasers. Začala se formovat už v 50.letech mezi americkými motorkářskými gangy, avšak populární se stala později, kdy začala představovat výraz vzpoury. V 50. a 60. letech byly tyto mladíci nazýváni hoods. Termín greasers vznikl později jako součást obnovy popkultury 50. let a vzešel z jejich účesu – zmaštěného voskem, krémy či pomádou. Nosili špičaté kožené čepice, helmy z druhé světové války, hákové kříže. Typický greaser nosil černé nebo bílé tričko, na něm bílou košili, takzvanou „Daddy-O-style“ košili, džínovou bundu, kožené

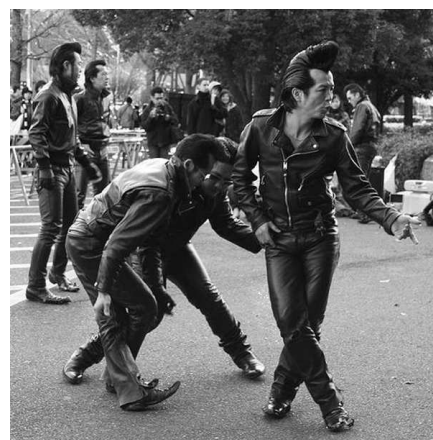
¹⁰ MÁCHALOVÁ, Jana . *Móda 20.století*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2003, s. 187.

kalhoty, modré nebo černé džíny značky Levi's 501. Stejně tak jako mohutné motorkářské boty byly na greasers často k vidění „brothel creepers" (typ obuvi oblíbený v 50. letech díky teddy boys, v 70. se o vzkříšení jejich popularity postaral Malcolm McLaren, který je začal prodávat ve svém obchodě *Let It Rock* na londýnském King's Road), kovbojské boty nebo „Converse Chuck Taylor All-Stars". Na rozdíl od rockerů greasers holdovali spíše než motorkám „nadupaným“ automobilům. Avšak stejně jako rockeři milovali rock 'n' roll 50. let. O znovuzrození subkultury v 70. letech se postarala americká rock 'n' rollová kapela Sha Na Na, jejíž písně tvořily velkou část obsahu soundtracku k filmu *Grease* s Johnem Travoltou (*Pomáda*, 1978).

Subkultura rockerů ovlivnila taktéž dnešní příznivce rockabilly a psychobilly. Dnešní rockeři stále holdují svým motorkám, oblékají se do kožených motorkářských bund, kožených kalhot, vysokých bot, dnes často, stejně jako tenkrát, značky Dr.Martens. Tento styl je oblíbený po celém světě, zejména v Japonsku, Spojených státech a Austrálii.

Obr.1: Rockers vs. mods

Obr.2: Dnešní příznivci rockabilly

Od 60. let se začaly objevovat další vývojové etapy rock 'n' rollu, proto se používá pro tuto hudbu termín rock. Rock 'n' roll byl tedy poměrně krátkodobou vlnou, jeho impuls se přetavil v rock, který lze charakterizovat jako daleko širší proud muziky a s ní související životní styl hlásící se k jakési poetice rebelství, nekonvenčnosti a mladistvosti.

1.1.3. Rock a jeho rozmanitost

Během 60. a později 70.let se z rocku vyvinulo mnoho podžánrů. Spojením s jinými tendencemi vznikl například folk rock, blues-rock, jazz fusion, surf rock, psychedelický rock, progresivní rock, glam rock, punk rock, soft rock, hard rock, heavy metal a další.

Na začátku 60.let začaly do rockové scény pronikat britské rockové kapely jako The Beatles, The Rolling Stones, The Yardbirds a několik dalších. Díky The Beatles se britský rock stal populární i ve Spojených státech. A právě The Beatles se stali nejprodávanější rockovou kapelou všech dob, a tak začala tzv. britská invaze. Trvala do roku 1967, poté se začal používat termín pop rock. Znamenal pomíjivý, komerční a dostupný styl, protiklad rocku, na který se pohlíželo jako na styl více umělecký a autentický, kde se setkáváme s úsilím o skutečné hodnoty a nikoli jen o úspěch za každou cenu.

Kolem roku 1965 se začal ve Spojených státech objevovat psychedelický rock. Zformoval se britský underground s kapelami jako Pink Floyd, Traffic, Soft Machine a hlavním znakem psychedelické hudby se staly debuty kapel Cream a The Jimi Hendrix Experience. Ale byli to opět The Beatles, kteří představili hlavní prvky psychedelického rocku širšímu obecenstvu.

Jakkoliv rozmanité byly tendence v rockové hudbě 60.let, vizuální styl rockových kapel rozmanitý příliš nebyl. Kalifornští The Beach Boys pobíhali v pruhovaných košilích a letních kalhotách po amerických plážích, The Rolling Stones byli ještě stále slušní mladíci v padnoucím obleku a s módním účesem. Náznaky vzpoury, které začínaly být cítit v jejich hudbě, z jejich vzhledu zatím nečišely. Obecně se dá říct, že vizuální styl rockových skupin v první polovině 60.let neodrážel postoj rebelství obsaženého v hudbě, ale naopak podléhal módním trendům a přizpůsoboval se konzumní společnosti.

Našli se však i tací, co vybočovali z řady. Mezi ně patřila kapela The Velvet Underground, která se i přes své relativně krátké působení stala jednou z nejvýznamnějších kapel v rockové historii. Její název vznikl z titulu knihy Michaela Leigha o sadomasochismu, kterou údajně kapela našla ležet na ulici. Byli to rebelové se vším všudy, v čele s Andy Warholem, manažerem skupiny. Frontmanem kapely byl Lou Reed, jehož texty posouvaly kapelu vzhůru. The Velvet Underground experimentovali s hudební formou a používali avantgardní prvky, říká se o nich, že byli pozůstatkem beatnické poetiky. Andy Warhol kapele výrazně pomohl prosadit se díky své pověsti a popularitě, po vydání prvního alba se

ale se skupinou rozešel. Jejich první album se dostalo do povědomí také především díky Warholově obálce. Na přední straně byl žlutý banán s nápisem „Peel Slowly and See“, po odloupení žluté vrstvy z obrázku se objevil růžový oloupaný banán. The Velvet Underground jsou spojováni s návrhářkou Betsey Johnson. „She was doing in fashion what we were doing in music“¹¹, popsál ve své autobiografii jeden ze členů „Velvetů“ a zároveň později i manžel Betsey - John Cale. Johnson navrhovala jejich barevné sametové obleky poseté kovovými druky. Jejich manželství brzy skončilo, ale svět se stále točil kolem The Velvet a Warhola. Zpěvačka Nico, kterou Warhol přizval, aby s „Velvety“ natočila jejich první desku, se stala tváří kampaně kabátů značky London Fog a dokonce jedna z prvních písní Lou Reeda *Do The Ostrich* byla inspirací pro nadcházející módní sezónu, ve které se pštroší pera stala velkým módním hitem. Jak jejich popularita rostla, stále více se kapela soustředila na svůj oděv. Flitry, zrcátka, samet a peří, sukně, barevné síťované punčochy, kalhoty do zvonu, Paco Rabanne „plastic look dresses“, to byli The Velvet Underground. Postupně se jejich hudba stala hlasitější, hrubější a stále více improvizovanější. Jejich druhé album už v Americe tak velký úspěch neslavilo, zato v ČSSR ano, i když ne oficiálně. A právě toto album prý zapříčinilo vznik legendární české undergroundové skupiny Plastic People of the Universe.

Na konci 60.let se tedy situace v hudbě i módě pomalu začínala měnit. A to například i díky Michaelu Fishovi, jednomu z nejosobitějších návrhářů doby. Jeho tvorba znamenala takzvanou „Peacock Revolution“ pánské módy a byla reakcí na nudný konzervatismus v pánském odívání. Návrhář přišel s obleky posetými barevnými vzory nebo s tzv. „kipper tie“. Nejvíce však proslul okázalým, pozornost upoutávajícím oblečením pro hvězdy 60. a 70. let jako byli právě The Rolling Stones nebo David Bowie. Mick Jagger oblékal na své koncerty Fishovy dlouhé košile, Davida Bowieho Fish zásoboval velkým množstvím „šatů pro muže“ a vytvářel většinu jeho kostýmů především na počátku 70.let, ve fázi, kdy vystupoval jako Ziggy Stardust.

¹¹ GORMAN, Paul . *The Look:Adventures in Rock and Pop fashion*. London: Adelita, 2006, s. 86.

Sedmdesátá léta byla pak dobou poněkud radikálnějších změn i v oblasti hudby. Příkladem toho je zrod glam rocku či punku.

1.1.4. Glam rock

Glam rock není jen podžánr rockové hudby počátku 70.let, ale dá se na něj pohlížet i jako na módu a životní styl, který se projevoval pobuřujícím oblečením, make-upy a účesy inspirovanými hollywoodskou kulturou, sci-fi a oblečením homosexuálů. Jedním z významných témat glam rocku je sexuální nejednoznačnost. Souvisí to s tehdejšími nepokoji v USA mezi newyorskou policií a homosexuály, tzv. Stonewall Riots v roce 1969 a tehdejší reformou práv homosexuálů v Británii. Toho využily některé hudební skupiny a právě sexuální nejednoznačnost se stala úspěšnou metodou, jak šokovat publikum. Nejen vzhled, ale i texty zabývající se homosexualitou byly dobrý způsob, jak šokovat posluchače. Skupiny se svými blýskavými se overaly a make-upem působily jako návštěvníci z mimozemské civilizace. Éra glam rocku byla prvním příkladem 20.století, kdy móda zpochybnila pojem maskulinity - mužnosti.

Za zakladatele tohoto stylu je považován Marc Bolan ze skupiny T.Rex. Za první moment glam rocku se považuje Bolanovo vystoupení v britském televizním pořadu *Top of the Pops* v prosinci roku 1970, kdy měl na sobě třpytivé oblečení a zazpíval píseň *Ride a White Swan*. Dalšími představiteli tohoto stylu byli Roxy Music, The Glitter Band, Sweet nebo Queen, v Americe to byli New York Dolls, Alice Cooper a zejména Kiss. Mezi nejvýraznější osobnosti glam rocku však patří David Bowie, který dokázal jako jeden z mála britských interpretů proniknout do Spojených států a stal se mezinárodní hvězdou. Na turné se oblékal do dámských šatů a stylizoval se do role populární herečky Greta Garbo. V roce 1972 si Bowie vytvořil alter ego Ziggyho Stardusta a přiznal před médii, že je gay. Bowieho a další hvězdy glam rocku výrazně ovlivňovalo vystoupení, styl oblečení a celková image transvestity Waynea Countyho nebo Jackieho Curtise, kteří účinkovali v alternativním divadle *Off Off Broadway* nebo *La MaMa*. Právě divadlo a kinematografie hráli důležitou roli v rozvoji i popularizaci glam rocku.

Tento glam rockový flám vydláždil cestu dětem punku či goths, kteří „pokračovali v párty“ s leskem, make-upem a jedním oblečením pro obě pohlaví.

1.1.4.1. Módou posedlý David Bowie aneb móda posedlá Davidem Bowiem

David Bowie kromě svého úspěchu hudební ikony proslul také extravagantním vzhledem a speciálním přístupem k módě. A právě za ním a Bowieho proměnami stojí několik módních návrhářů, kteří s hvězdou úzce spolupracovali. Jedním z hlavních designerů, který výrazně přispíval do Bowieho šatníku, byl návrhář Freddie Burrett, známý pod jménem Burretti. Potkali se, když bylo mladému návrháři pouhých 19 let a stali se přáteli. Burretti byl prostředkem pro realizaci Bowieho nápadů. Burrettiho móda doprovázela Bowieho v době největšího vrcholu jeho kariéry - Ziggymanie. Jeden z nejproslulejších Bowieho obleků bylo černobílé pruhované sako právě z Burrettiho dílny, jež se stalo inspirací pro mnohé dnešní módní tvůrce.

Bowieho spolupráce s Burrettem skončila v roce 1974, kdy odešel pracovat k Valentinovi, ztratil se z mediálního dohledu a zemřel v pouhých 49 letech, podle Bowieho v klidném spánku v roce 2001 v Paříži.

Během nahrávání alba *Ziggy Stardust & The Spiders From Mars* v roce 1972 se Bowie rozhodl ostříhat své dlouhé blond vlasy. Inspiroval se krátkým sestřihem modelky první londýnské módní show návrháře Kansae Yamamota na konci roku 1971. Kansai Yamamoto se tak stal dalším návrhářem, který s Bowiem úzce spolupracoval. Navrhoval pro něj jeho kultovní overaly, jako tzv. „Spice Samurai“ kostým, „Rites of Spring“ nebo takzvaný „Spring Rain“, kostým i pletené body s barevným geometrickým vzorem, jedním rukávem a jednou nohavicí.

Za kompletním Bowieho vzhledem stojí jeho osobní make-up artist Pierre Laroche. Byl to on, kdo namaloval Bowiemu kultovní oranžový blesk na obličej.

Bowieho vliv na tehdejší módu měl opravdu velký dopad. Módní průmysl se dodnes vrací k jeho nejslavnější éře. Stal se ikonou a věčnou inspirací módy.

1.1.5. Punk rock

Jde prý o spojení dvou subkultur - glam a skinhead. Šokující a provokativní vzhled a ztotožnění s dělnickou třídou. To jsou dva principy, jež definovaly punk.

Punk vznikl v druhé polovině 70.let jako reakce mládeže na utahaná rocková sóla, nudu a uměleckou sterilitu progresivního rocku a žebříčkového popu a především na sociální,

politické a ekonomické problémy doby. Byl to jak hudební, tak životní styl s určitým postojem vůči politice, válce, globalizaci, komerci a dalším. Punk znamená „výtržník“, „prevít“, tedy termín používaný v americkém slangu pro pubertálního nevychovance. A jeho největším cílem se stala provokace.

Průkopníkem punkového hnutí byla paradoxně americká kapela The Ramones. V té době už existovala dva roky, ale nepodařilo se jí překročit hranice New Yorku. The Ramones většinou hráli v klubech pouze dvacet minut, a to jednoduché písně založené na klasickém rock'n'rollovém principu čtyř akordů hraných v co nejrychlejším tempu. Jejich texty obsahovaly nářky na nacismus nebo požitky z konzumace oblíbených drog. Na pódiu se hádali a dokonce i prali. Nebylo divu, že jimi Newyorčané opovrhovali. Když však 4.července 1976 odletěli na svůj první londýnský koncert do klubu *Roundhouse*. V publiku byli dokonce i členové Sex Pistols, kteří však neměli na lístek, a tak jim samotní Ramones pomáhali dostat se načerno do zákulisí. Punk se v Británii zrovna začínal formovat a právě Sex Pistols se najednou začali objevovat na titulních stranách novin, aniž by vyšla jediná britská punková deska.

„Původní baskytarista Sex Pistols Glen Matlock vzpomíná v britském hudebním časopisu Q: „Stálo to míň než za hovno. Výpadky elektřiny, každý stávkoval. Všechno prostupoval pocit zkázy. To nás podnítilo, abychom začali něco dělat“. Právě socioekonomický a kulturní stav tehdejší Británie vytvořil podmínky k tomu, aby se punk stal subkulturou s významným dopadem na další chápání populárního i alternativního“¹².

Když začal punk rock nastupovat na londýnskou scénu, začaly se v časopisech objevovat nápisy a obrázky charakterizující radikální přístup punku. Jako například punkový fanzin *Sniffin Glue*, který otiskl citát s ukázkou prstokladu kytarových akordů: „Toto je akord C, toto je akord G – a teď jdi a založ skupinu! ... Lidé ovšem nepochopili, že punk je ohromnou šancí aktivizace mladých lidí a že pomáhá novým obsahem naplňovat základní

¹² VEDRAL, Jan. *IDNES: kultura: punkové revoltě už je třicet let* [online]. 12.8. [cit. 2012-03-10]. Dostupné z: <http://kultura.idnes.cz/punkove-revolte-uz-je-tricet-let-doh-hudba.aspx?c=A060811_164212_show_aktual_kot>.

funkci populární hudby jako prostředku sebevyjádření a komunikace.“¹³ Ropná krize a zvyšující se nezaměstnanost zejména mezi mládeží zapříčinila vznik trendu, který však nebyl jen pomíjivým módním výstřelkem. Mladí hudebníci i bez hudebního vzdělání a zkušeností uváděli své krátké písničky zpěvem vyjadřujícím pohrdání jakoukoliv konvencí a s texty společensko-kritického obsahu. „Ostatně, hudba jako každá tvůrčí činnost se kritickou situací ve společnosti oplodňuje (řečeno s klasiky) a stává se „smysluplnou“ (řečeno s novými klasiky), rázem nás oslovuje a my ji začínáme vnímat jinak než jako kulisu nebo exhibici.“¹⁴

1.1.5.1. Sex Pistols a katalyzátor punkového převratu McLaren a Westwood

Už od roku 1975 začala vystupovat hlučná rock'n'rollová kapela Sex Pistols a velmi rychle se vyšplhala na pozici hlavních motorů punkového rebelství. Za jejím vzestupem, ale i pádem, stojí především tehdejší manažer skupiny a zároveň její stvořitel Malcolm McLaren. Sex Pistols se dali dohromady právě v McLarenově sadomasochistickém obchodě, který vybudoval spolu s návrhářkou Vivienne Westwood.

„V ústech Johnnyho Rottena vybuchovaly jako miny nadávky, kletby, sociální kritiky. Anarchistický provokatér Malcom McLaren je dokázal proměnit v oblečení, které prodával ve svém obchodě nazvaném Sex. Tyto „hadry“ působily na tělech mladých jako hesla na demonstracích. Hudba a vizáž se snažily sjednotit s politikou.“¹⁵ Projev Pistols byl pro mnohé tak pobuřující, že v roce 1977 už nemohli v podstatě vyjít na ulici, aniž by na ně někdo nezaútočil. Jakoby směřovali ke konci, řekli vše podstatné, i když stále ještě bez desky. A v roce 1978 už Sex Pistols neexistovali. Potkal je stejný osud jako mnoho dalších punkových kapel. Vystupovali proti konzumní společnosti a kultu rockových hvězd, ale právě těmi se najednou sami stali. A tak se punk proměnil v pouhou pózu. A nezbývalo, než skončit nebo hledat jinou cestu. To, že se Sex Pistols rozpadli, vlastně punku nevadilo.

¹³ POLEDNÁK, Ivan. *Sondy do popu a rocku*. Praha : Nakladatelství H & H, 1992. s. 36.

¹⁴ *Ibid.*, s. 37.

¹⁵ MÁCHALOVÁ, Jana. Vzpouora ignorantů módních trendů. In: *Aktuálně.cz* [online]. 20.9.2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/jana-machalova.php?itemid=10817>>

Punk už v té době přerostl ve světový názor a jeho těžiště bylo jinde než v hudební oblasti. Kultura Sex Pistols se výrazně zapsala do historie rocku i módy. I díky ní se punk stal víc než jen hudebním trendem.

„Fashion seemed to be the place where music and art came together,"¹⁶ vysvětloval Malcolm McLaren, když se ještě jako student stal majitelem převratného obchodu s názvem *Let It Rock*. Velmi rychle se o obchod začala zajímat média a jejich pozornost ještě zvýšil zájem hvězd jako byl například Ringo Star, který se do obchodu chodil oblékat. „Teddy Boys for ever! The Rock era is our business",¹⁷ stálo na propagačním letáku, který rozdával McLaren s Vivienne Westwood po nocích na oblíbených místech teddy boys, jejichž „uniformy“ McLaren s Westwood společně tvořili a prodávali. Jejich obchod fungoval jako oblíbené místo pro setkání přátel a všech příznivců rockové hudby a módy. V roce 1972 se *Let It Rock* přejmenoval. *Too Fast To Live Too Young To Die*. McLaren v něm oslavoval Jamese Deana a Britské ton – up boys, kteří v 60. letech vystřídali teddy boys. Westwood zásobovala obchod množstvím svých originálních triček. Černá trika zdobily zipy, rozřezané gumové pneumatiky, nápisy a hesla „ROCK" či „PERV" vytvořené z kuřecích kůstek. Z této série bylo vyrobeno jen dvanáct kusů a jedním z majitelů se údajně stal sám Alice Cooper. Dalším oblíbeným sortimentem obchodu byly tzv. brother creepers, boty populární v padesátých letech díky greasers. Glen Matlock, člen Sex Pistols, se nechal slyšet, že jako šestnáctiletý kluk, fotbalový fanoušek se zálibou v hudbě, právě tento typ obuvi sháněl. Neznámo proč byly v té době boty vyhledávaným artiklem britských skinheads. Nakonec na ně Matlock narazil ve výloze McLarenova obchodu.

V roce 1974 se Westwood s McLarenem rozhodli přetvořit jejich obchod na „fetišistickou prodejnu". Inspiroval je k tomu jejich výlet do New Yorku a spolupráce s New York Dolls. Díky návštěvě NY získali nový pohled na status outsiderů posedlých sexuální deviací, kteří bez pochyby šokovali daleko více než tehdejší kult mladých. Tentokrát byl obchod zavřen

¹⁶ GORMAN, Paul . *The Look:Adventures in Rock and Pop fashion*. London: Adelita, 2006, s. 130.

¹⁷ *Ibid.*, s. 131.

měsíce. Když se pak znovu otevřel, koncept prodejny se totálně změnil. Na fasádě zářil velký růžový nápis *Sex* doplněný citátem ze 17.století: „*Craft must have clothes but thruth loves to go naked*“. Butik se v tu ránu stal centrem nepokojů londýnské mládeže. McLaren předpověděl, že jeho obchod nastartuje zrod nového kultu. V interviu do *Street Life* roku 1974 řekl: „I think now that kids have a hankering to be part of movement, like Teddy boys in the '50s and the mods in the '60s. ... They want to be the same, to associate with a movement that's hard and tough and in the open, like the clothes we're selling here."¹⁸ Mezi děti prahnoucí po tom být součástí tehdejšího dění jasně patřila podle McLarena tenkrát osmnáctiletá zpěvačka Susan Ballion (Siouxsie Sioux). Ta v butiku nakoupila například kovbojské triko, které si oblékla i na svůj koncert v rámci belgického festivalu v Zeebrugge v létě roku 1995 jako „poctu historii“. Siouxsie často zadávala Westwood zakázky pro svoje vystoupení. Její přítel, později kytarista Banshees, Steven Bailey tvrdil, že ceny za oblečení v butiku přiměly punk využívat techniky „DIY“ („Do it yourself“). Oblečení *Sex* si mohli dovolit jen ti z bohatších rodin a to bylo důvodem, proč začala tato „domácí výroba“ a transformace dostupného zboží. Stačilo pár flitrů, korálků, stehů, barev, nášivek. Metodě DIY byl věrný i Johnny Rotten, zpěvák Sex Pistols, proslavily ho nejen jeho zelené vlasy, roztrhané kusy oblečení, ale také jeho rozervané tričko Pink Floyd, které doplnil nápisem „I hate“, umístěným nad logem kapely.

Butik stále prodával své klasické série obuvi, svetrů, Levi's „pětsetjedniček“, obleků zooties, ale na prodeji se největší měrou podílely právě zakázky pro nově vznikající kapely a jejich fanoušky. Vynalézavost McLarena a Westwood se projevovala v každém designu. Svetry ozvlášťovaly díry a křivé vzory, bílá trika se ještě k roztrhání opalovala. Povstalecký duch celé King's Road však nejlépe vyjadřovaly série potištěných triček, jež měl Matlock později, v rámci jeho studií na St.Martins, možnost díky školní technice vytvářet. Ať už to byla trička s potiskem hudebních hvězd 50.let jako Eddie Cochran nebo jméno Buddy Holly vysázené flitry, kultovní „ROCK chicken bones“ trička nebo trička tištěná se zipy, propálená od cigaret nebo s jinými, záměrně umístěnými dírami, symbolizovala nový, alarmující, znepokojený a podvratný světový názor. Texty na nich začaly napadat politické, sociální i sexuální hranice.

¹⁸ GORMAN, Paul . *The Look:Adventures in Rock and Pop fashion*. London: Adelita, 2006, s. 135.

Na konci roku 1976 byl obchod znovu přestavěn a přejmenován na *Clothes For Heroes*. A zatímco se McLaren věnoval propagační kampani Sex Pistols, Westwood dokončovala nové „bondage“ oděvy („bondage suit“, „bondage trousers“,...), které byly poseté stahujícími pásy s přezkami a nové série triček. „Destroy T – shirts“ s uměle vytvořenou patinou nebo tzv. „Anarchy shirts“ byly jednou z nejtýpčtějších záležitostí v obchodě. Také náramenice se svastikami nebo jinými anarchistickými symboly byly velmi oblíbeným doplňkem. Všechny tyto kusy oblečení byly označené anarchistickým symbolem A a doplněny nápisem *For soldiers, prostitutes, dykes and punks*.

Obr.3 Westwood a další v obchodě Sex

Obr.4 „Bondage suit“

Když punk začal v roce 1977 pomalu odeznívat, oblečení navržené Westwood se stalo vyhledávaným cílem pro skupiny hooligans, kteří začali spolu s novými Teddy Boys zalidňovat King's Road. Její design byl však stále napadán, tak jako byli napadáni Sex Pistols (díky aféře s heroinem Sida Viciouse, i díky McLarenově machinaci). Desky Sex Pistols *God Save The Queen* byly stáhnuty z prodeje a v prosinci roku 1978, poté, co policie udělala razii na provokující zboží butik, byl zavřen i obchod. Jeho zásoby však zůstaly stále v čísle 430 na King's Road. Později, v roce 1981, se jménem *World's End*, butik uspokojoval již bývalé protagonisty punku, jež se snažili dát sbohem svým otrhaným módním kreacím a stali se z nich noví romantici. A tak skončila rock'n'rollová obsese.

Navzdory všem skutečnostem měl punk na módu tehdejší i budoucí obrovský dopad. Dokázal se postavit proti stereotypu vůči pohlaví a kráse. Avšak to, co dokázali punkeři během několika málo měsíců, se podařilo zdecimovat novinářům za ještě kratší čas. Anarchii v oblékání této spontánně zrozené subkultury změnili na stereotyp. A tak se „mediální punk“ začal šířit jako vir všemi sdělovacími prostředky a „punk look“ se nabízel běžným spotřebitelům. Mladí rebelové, jejichž hlavním cílem byla provokace, aniž by chtěli, přestali provokovat.

1.1.5.2. i-D

„Terry Jones se nebál opustit vyšlapanou cestu oficiální kultury a vytvořil na stránkách svého časopisu nový svět, pro který si sáhl hluboko do britské subkultury. Snažil se překročit mainstreamovou kulturu, vystoupit z toku dějin a vydat šokující poselství o vzpouře pubertálně se klátících ignorantů módních trendů.“¹⁹

Terry Jones byl uměleckým ředitelem britského Vogue. Když se však snažil upozornit ve Vogueu na to, co se od druhé poloviny 70.let dělo v Londýně, prestižní časopis jeho nadšení z pouličních stylů odmítl. Rozhodl se proto založit svůj vlastní, který hlásal: „i-D je časopis, který má styl. Styl není o tom, jaké šaty nosíte, ale jak je nosíte. Móda je způsob, kterým chodíte, mluvíte, tančíte, třeštíte ...“²⁰ Časopis i-D (název odvozen ze začátečních písmen Jonesova studia Informat Design) poprvé vyšel v srpnu roku 1980 jako punkový fanzin věnovaný právě módě tohoto pouličního stylu a reflektoval měnící se Británii v post-punkovém světě osmdesátého roku. Fanzin zprostředkovával názory mladých lidí a jejich zálibu v hudbě a módě i cit skloubit tyto póly dohromady. Magazín i-D byl Jonesovou demonstrací proti mainstreamové kultuře a módě, která tento nový směr ignorovala. Terry Jones si zvolil cestu propagovat věci nedokonalé, nové a nezávislé. Tím si vysloužil obdiv u svých čtenářů. Dokonce i studenti prestižní umělecké školy Central St.Martins College horlivě četli tento fanzin, který tak šokoval a zároveň inspiroval. A tak

¹⁹ MÁCHALOVÁ, Jana. Vzpouora ignorantů módních trendů. In: *Aktuálně.cz* [online]. 20.9.2010 [cit. 2012-03-27]. Dostupné z: <http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/jana-machalova.php?itemid=10817>

²⁰ *Ibid.*

se velmi rychle vyšplhal na pozici jednoho z nejčtenějších časopisů zabývajících se módou a stylem.

Terry Jones měl nejspíš velmi dobrý instinkt na hledání nových talentů. Dnes velmi známá jména jako je Madonna, Scarlett Johansson, John Galliano, Alexander McQueen, Helmut Lang, Chloë Sevigny, Raf Simons, Rick Owens a mnoho dalších se úplně poprvé objevila právě v i-D.

Obr.5: Ukázka z prvního čísla i-D

1.1.5.3. Skinheads, oi! a jiné odnože punku

Skinheads jsou subkulturou, jejíž kořeny sahají do konce 60.let k britským modernistům. Ti, ačkoliv měli radikální politické názory, byli ztělesněním konzumerismu. Určitá část mods však s těmito hodnotami subkultury nesouhlasila, a tak se odtrhla od celku. „Semkla se kolem původních hodnot ostrovní pracující třídy a pojmenovala se hard mods. Upnula se na hudbu mimo střední proud a přitvrdila ve výrazu. Spojence našla v přístavních hospodách a tančárnách. Tam se hard mods potkávali s imigranty z Jamajky, kteří nezávisle na nich vyznávali podobné hodnoty. Říkali si rude boys - drzí chlapi.“... A tak „sloučením

tradiční bílé mládežnické subkultury modernistů (s kořeny v dělnické třídě) a černých jamajských rude boys vznikla nová subkultura - skinheads.²¹

Styl oblečení této subkultury vzešel z praktičnosti. K polokošilím a džínům Levis, Lee nebo Wrangler už jejich předchůdci hard mods nosili tradiční dělnické kšandy a pevné boty Dr.Martens a podle vzoru rude boys si zkrátali kalhoty. Oblíbené byly původně kuchařské bundy typu Harrington a také tzv. „Donkey“ bundy, typické pro dělnickou třídu – v podstatě se jednalo o montérkovou blůzu. Jejich krátký sestřih také nejlépe vyhovoval manuální činnosti a navíc vlasy nebyly na obtíž při pouličních bitkách. Charakteristickou a oblíbenou aktivitou skinheads bylo navštěvování fotbalových zápasů, doprovázené násilnostmi... A právě k těm jim bylo jejich oblečení dobrým pomocníkem. Skinheads si oblíbili dražší značky oblečení jako Lacoste, Fred Perry, Timberland a Lonsdale. Tyto obyčejné šaty nebudily pozornost u policie, ani u nepřátelských fanoušků oddaných jinému fotbalovému klubu. Vzhled původních hard mods se v jednu dobu ze subkultury postupně začal vytrácet, avšak jen do chvíle, než přišel punk.

Když se na Jamajce a zároveň mezi rude boys začátkem 70.let začalo rozšiřovat nové náboženské hnutí rastafariánství, jež šířili hudebníci pomocí reggae, mladá britská subkultura se s tímto vlivem odmítla smířit a začala se orientovat jiným směrem. Tématem skinheads se pochopitelně stala vyhrocená politická, sociální a kulturní situace v tehdejší Británii. Přebrali ideologii punku, začali se scházet v menších klubech a postupně vytvářeli novou podobu tohoto žánru. Vedle politických a sociálních problémů, sexu, alkoholu a pouličního násilí byl fotbal jedním z hlavních témat písní. Jedním z největších hitů se stala předělávka fotbalového chorálu fanoušků fotbalového klubu West Hamu *I'm Forever Blowing Bubbles* kapely Cockney Rajects. A protože kapela na svých koncertech začínala písně místo klasického odpočítávání pokřikem Oi! Oi! Oi!, novináři začali tento výraz používat pro označení nové formy punku - Oi!.

²¹ VEDRAL, Jan. Pravda o skinheads: žádní andělé, ale ani čistokrevní rasisti. In: *IDNES* [online]. 20.9.2008 [cit. 2012-04-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/pravda-o-skinheads-zadni-andele-ale-ani-cistokrevni-rasisti-p4m-/kavarna.aspx?c=A080918_165208_kavarna_bos

Spojením dvou subkultur - punku a skinheads - se i oblečení jejich fanoušků vzájemně prolínalo. Fandové Oi! taktéž nosili kožené rockerské bundy, punková trička, úzké kalhoty (často polité bělidlem, tzv. „plísňáky“), placaté čepice. Oblíbené zůstaly však i nadále klasické košile či polokošile casual značek Fred Perry nebo Ben Sherman.

Subkultura skinheads dostala postupem času nálepku přívrženců neonacistické ideologie. Už v historii se pod vlivem okolností politizovala. Za rozbroji mezi skinheads a imigranty odlišné rasy však stál hlavně důvod ekonomický, vyvolaný strachem o pracovní místa. Novinové titulky ale ze skinheads dokázaly udělat synonymum neonacistů. Pravdou je, že někteří skinheads pod vlivem Národní fronty a skupin jako Skrewdriver inklinovali k extrémní pravici, většina subkultury však naopak bojovala proti rasismu a rasistickým projevům extrémistických členů subkultury. Skinheady oblíbená značka oblečení Lonsdale se dokonce postavila v roce 2003 proti nacismu ve své kampani *Lonsdale loves all colors* a distancovala se tak od svých sympatizantů z krajní pravice. Dnes už neonacistická hnutí se skinheads nemají téměř nic společného, od subkultury se distancovala právě pro jejich kořeny a v hudbě vyznává spíše hard rock či metal.

„Skinheads nebyli, jako žádná subkultura mládeže, svatí. Avšak převažující mediální obraz je stereotypní a nespravedlivý. ... Velká část skinheads odmítla jakoukoliv politizaci a bez ohledu na mediální obraz dál vyznává "tradiční" hodnoty, poslouchá stejnou hudbu a nosí stejné oblečení jako na konci šedesátých let. ... A možná právě pro svou pověst skinheads odolali tlakům společnosti a nikdy nedošlo k jejich "včlenění". Skinheads si tak mohou dál pod rouškou "těch zlých" hájit hranice "svého" světa, "své" hudby a "své" subkultury."²²

1.1.5.4 Noví romantici

Koncem roku 1978 byl už punk rock přežitkem. Jeho stoupence vystřídali skinheads, příznivci rockabilly nebo noví mods. Fanoušci post punkových kapel jako Joy Division nosili tzv. „button-down“ (knoflíčky na cípech límečků) košile, tmavé staromódní kalhoty a saka nebo bundy, dlouhé kabáty v tmavých, vážných barvách, které pasovaly k jejich

²² VEDRAL, Jan. Pravda o skinheads: žádní andělé, ale ani čistokrevní rasisti. In: *IDNES* [online]. 20.9.2008 [cit. 2012-04-14]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/pravda-o-skinheads-zadni-andele-ale-ani-cistokrevni-rasisti-p4m-/kavarna.aspx?c=A080918_165208_kavarna_bos

zachmuřené hudbě. V opozici proti tomuto ponurému vzhledu, tak jako i chlapáctví, které vyzařovalo z hnutí rockabilly a skinheads, stál jiný extrém, pojmenovaný médii jako „the cult with no name“. Jeho zastánci si libovali v bazarové módě. Nakupovali staré oblečení a přetvářeli je k obrazu svému, zdobili, stříhali, přešivali. Oblíbené byly i divadelní kostýmy. Kladli sice důraz na styl, ale bez toho, aniž by se řídili podle konkrétního vzhledu. Název „bezejmenný kult“ dostali pro míchání svých stylů i postojů.

Už v roce 1978 se v klubech Londýnské čtvrti Soho začaly objevovat zvláštní typy punkerů se zájmem o módu a eleganci, však bez zájmu o násilí a anarchistický styl života. Party okouzlujících mladých lidí oblečených do barevných, svůdných toalet a smokingů později dostali název New Romantics. Chodili odívání v romantických a okázalých šatech z luxusních materiálů jako byl samet, hedvábí, brokát. Inspiraci hledali v glamouru 30.let a v období éry Davida Bowieho. Protože noví romantici, tak jako on, experimentovali se záměnou pohlaví, Bowie se stal jejich modlou. Muži se nebáli jemnosti a líčení. Ženy i muži nosili make-up, často ve stylu „joie de vivre“, barevná růž oživovala jejich lícní kosti a tváře. Muži buď oblečení do „kostýmů“ bukanýrů nebo ženských šatů byli k nerozeznání od svých protějšků. Subkulturu nových romantiků si oblíbilo mnoho návrhářů. Patřila mezi ně i Vivienne Westwood, která si libovala v teatrálních kolekcích ve stylu „dandy“. Košile s našasenými detaily a úzkými husarskými kabátky zdobenými zlatou stuhou byly součástí její *Pirates Collection* v roce 1981.

Stejně jako byl vzhled nových romantiků oproti punkerům umírněnější, jejich jemnost se odrážela i v hudbě, kterou poslouchali. Oblíbenou kapelou byli Duran Duran nebo popová star Adam Ant, který přišel se svou vlastní podobou nového romantika – dobrodruha, loupežníka či piráta.

1.1.6. Gothic rock

Koncem 70.let se začala objevovat nová forma post-punku s ponurými, melancholickými texty, z nichž byla cítit filozofie existencialismu, hororové i romantické prvky, původně označovaná jako tzv. positove punk. Gothic rock (také Goth, Death Rock, Death Punk, Dark Wave, Ethereal a další) vzešel z psychedelického rocku 60.let a glam rocku a punk rocku let 70. Za první interprety gothic rocku můžeme považovat post punkové skupiny jako Joy Division, The Cure a Siouxsie and the Banshees. Nejvýznamnější a zároveň úplně

první gothic rockovou kapelou však bývá označována kapela Bauhaus, jejichž píseň *Bela Lugosi's dead* se stala hymnou gothic rockového stylu. Mezi významné gothic kapely počátku 80.let patří také bezesporu The Sisters of Mercy nebo The Damned. Vlny gothic rocku zasahují od konce 70.let nepřetržitě až do současnosti. Goth subkultura je tedy jednou z nejtrvalejších poválečných subkultur mládeže.

Tak jako na jiné rockové žánry či rock obecně se na gothic rock dá pohlížet i jako na módu a životní styl, jehož pojícím znakem je především temnota a dále to, že není mainstreamem. „‘Gothic’ je přídomek s podivnou historií, evokující představy o smrti, destrukci a rozkladu. ... Není to jen pojem, který něco popisuje (jako gotické katedrály), je to také téměř nevyhnutelně termín pro nadávku, jež znamená, že něco je temné, barbarské, ponuré a morbidní. ... Je ironií, že jeho negativní konotace vytvořily [z pojmu] v některých ohledech ideální symbol vzpoury. Proto je tak významný pro subkulturu mládeže." (vlastní překlad z anglického textu)²³.

Vzhled a životní styl goths se vyznačuje náklonností ke gotické literatuře (lit.žánr 19.století, jež kombinuje prvky hororu a romance), společným znakem je vedle osobní filozofie i jejich temný make-up, mrtvolná bledost a samozřejmě černá barva oblečení. Jejich černá image je vyjádřením duševního stavu, způsobem, jak ventilovat emoce. „Goth je pohled, který současně vyjadřuje a léčí svůj vlastní smysl pro odcizení" (vlastní překlad z anglického textu)²⁴. Neznamená však jen deprese a smutek. „[Goth] je schopnost najít umění tam, kde se zdá, že chybí; najít světlo v temnotě a přijmout celou jeho podstatu..." (Jennifer Mason)" (vlastní překlad z anglického textu)²⁵.

²³ STEELE, Valerie a Jennifer PARK, 2008 cit. podle WILSON, Cintra. You Just Can't Kill It. In: *The New York Times: Fashion & Style* [online]. September 17, 2008 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2008/09/18/fashion/18GOTH.html?_r=1

²⁴ WILSON, Cintra. You Just Can't Kill It. In: *The New York Times: Fashion & Style* [online]. September 17, 2008 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2008/09/18/fashion/18GOTH.html?_r=1

²⁵ The Goth culture: Its history, stereotypes, religious aspects, etc. *Religious Tolerance.org: Ontario Consultants on Religious Tolerance* [online]. © 1999 - 2011, 2011-MAR-26 [cit. 2012-04-30]. Dostupné z: <http://www.religioustolerance.org/goth.htm>

Pro goths je vizáž způsobem vyjádření identity. Existuje proto několik typů stylů vizáže, ty jsou často ovlivněny dalšími zájmy jednotlivých goths. Skupiny se rozlišují na tzv. fetish goths, holdující často kultu BDSM (kombinace sexuálních praktik - sadomasochismus, „bondage“ a pod.), častým doplňkem jsou obojky a náramky s kovovými hroty, oblíbeným materiálem latex nebo kůže. Svým vzhledem podtrhují zálibu v sexualitě. Dalším typem jsou tzv. cybergoths (nebo také cyberpunks), příznivci futuristického stylu a vize budoucnosti. Můžeme na nich často vidět oděvy z PVC, latexu a kůže, neomezují se pouze na černou, ale oblíbené jsou neonové barvy, jež často oživují jejich účesy. Oba typy goths jsou však vyznavači spíše elektronické nebo industriální hudby. Znáмым a oblíbeným typem zejména v Japonsku se v poslední době stal dívčí styl připomínající panenku, označovaný jako gothic lolita. Oděvem tohoto stylu je především velmi krátká sukně s tylovými spodničkami doplněná korzetem a síťovanými punčochami, nezbytnou součástí jsou boty na vysoké platformě. Nejklasičtější typem jsou však tzv. romantičtí goths, nazývaní také „mopey“ (sklíčený) goths, kteří se naopak od výše zmiňovaných typů vrací do minulosti. Oblíbili si módu období královny Alžběty a viktoriánskou módu 19.století. Typickým ženským oděvem jsou dlouhé róby z materiálů jako samet nebo brokát, oblíbené jsou krajky, volány a jiné zdobné prvky a doplňky jako krajkové slunečníky nebo cylindry. U mužů je typická móda unisex, především dlouhé sukně. Zmíněné styly však nelze přesně kategorizovat, jednotlivé vlivy se navzájem prolínají. Jejich podoby nejsou tak časté v každodenním dění života, můžeme je spatřit spíše na různých večírcích nebo festivalech.

Po boku tohoto oslnivého proudu přežívá „všední“ varianta goths - tzv. punk gots, kteří se svým otrhaným vzhledem a „rozcuchem“, s punčochami roztrhanými do pavučin, síťovanými topy, koženými oděvy a doplňky, těžkými boty (většinou) značky Dr.Martens připomínají právě punky. Největší vliv na vzhled a styl oblečení punk goths měla zpěvačka Siouxsie Sioux. Vždy, když si oblékla nový model (často z ateliéru Vivienne Westwood) na koncert své kapely, udala tak směr všem goth ženám a dívkám na měsíce dopředu.

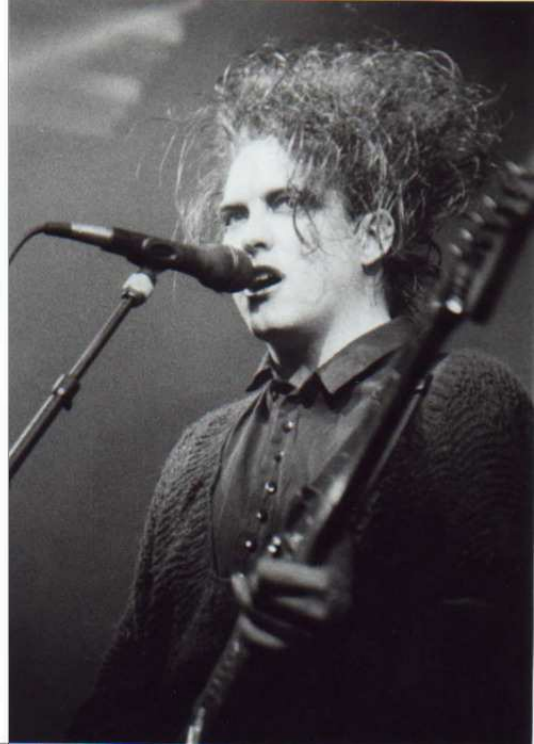
Subkultura goths dlouho přežívala mimo zájem hlavního proudu. „Bylo tomu tak až do přelomu tisíciletí, kdy i oni se stali inspirací světových módních trendů.“²⁶ Světoví návrháři

²⁶ MÁCHALOVÁ, Jana . *Móda 20.století*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2003, s. 177.

jako Alexander McQueen, John Galliano, Jean-Paul Gaultier, Yohji Yamamoto a mnoho dalších přenesli prvky goths subkultury na přehlídková mola a povýšili gothic módu na tzv. „Haute Goth“²⁷. S hnutím goths také sympatizují návrháři jako Rick Owens, Gareth Pugh a Ann Demeulemeester, kteří však filozofii subkultury přenášejí do svých kolekcí tak věrně, že se jejich tvorba stala vyhledávaným cílem samotných členů goths.

Obr.6: Siouxsie Sioux

Obr.7: Robert Smith (The Cure)

²⁷ WILSON, Cintra. You Just Can't Kill It. In: *The New York Times: Fashion & Style* [online]. September 17, 2008 [cit. 2012-05-01]. Dostupné z: http://www.nytimes.com/2008/09/18/fashion/18GOTH.html?_r=1

1.2 Rebelové a současná situace

„Po generace platilo: mladá kultura přináší neklid, nejistotu, parodii a odpor. Nachází se v opozici k většině. Díky tomu přichází s něčím novým. Platí to ještě?“²⁸

Subkultura byla vždy chápána jako alternativní kultura mládeže, která se negativně vymezovala proti kultuře společnosti. Společnost, zejména ta demokratická, se však postupem času naučila, jak s podvratnou ideologií subkultur zacházet. Nejprve ji začala bez odporu vstřebávat a nakonec i sama vyrábět. Platí dnes, že „alternativní se nerovná autentické a nové, nýbrž pouze vyráběné podle jiných vzorů stejného kulturního průmyslu“²⁹?

Jakoby se dnešní post-subkulturní doba stala dobou subkulturního útlumu. Generace rebelujících punkerů, skinheads, gothiků a jiných subkultur, které stály u zrodu svých hnutí, vystřídala nová „bezstarostná“ generace, lhostejná k politické, sociální a ekonomické situaci. Souvisí to i s aktuálním trendem individualismu, který hlásá nezávislost na skupinových a společenských normách či standardech.

Dnešní subkultury spontánně nevznikají. Přežívají z doby minulé. Michal Nanoru vystihl přesně, že „stylistická inovace už není možná, vše, co nám zbývá, je imitovat mrtvé styly, promlouvat skrze masky a hlasy stylů v imaginárním muzeu.“³⁰ Podle publikace Kmeny (vydal BiggBos a Yinachi, v prosinci 2011), jejímž cílem bylo zachytit momentální stav různorodých městských subkultur, hnutí stále uznávají hodnoty těch tradičních. Ztotožňují se s jejich symboly, hudbou, propagují stejnou ideologii. Pojem subkultura se vžil jako označení pro sociální skupinu, kterou spojuje stejný zájem, styl oblékání i názory. Nejsou už však prostředkem vzpoury, zdaleka ne jako jejich „předkové“.

²⁸ VEDRAL, Jan. Pohltl marketing alternativní kulturu?. In: *IDNES* [online]. 30.5. 2008 [cit. 2012-05-10]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/pohltl-marketing-alternativni-kulturu-fff-kavarna.aspx?c=A080530_135702_kavarna_bos

²⁹ *Ibid.*

³⁰ NANORU, Michal a Martina OVERSTREET. *Zde jsou psi*. Praha: YINACHI, 2010, s. 10.

Období optimismu dnes na politicko/sociálně/ekonomické scéně však střídají problémy globalizované civilizace a ekonomické krize. Přelom tisíciletí jakoby odstartoval s hrozbou teroristických útoků všudypřítomné obavy z blízké budoucnosti. Znovu se tak dává prostor těm, kteří poukazují na rizika. Dnešní doba tedy dává subkulturám nečekaný druhý pokus zapustit kořeny alespoň tak hluboko jako jejich předchozí generace.

2 MÓDA VERSUS STYL

Na začátku byl styl. Slovník odkazuje k mnoha definicím tohoto pojmu, jednoduše jde o specifický charakter (uměleckých děl, hudby, doby, člověka, ...), způsob vyjádření. Naši dávní předkové měnili svůj vzhled, aby si vymezili hranice od jiného kmene. Svým odlišným vzhledem taktéž dávali najevo svou úlohu a postavení. V renesanci se vznikem modernismu (ve smyslu touhy po novém, moderním) zrodila móda - demonstrující a oslavující neustálou změnu a pokrok. Tato tendence se s postupem času stále stupňovala a od 20.století se společnost začíná měnit podle módního diktátu rok co rok. V několika posledních desetiletích však „móda vyšla z módy“ a styl se znovu ukázal jako dominantní síla, s důrazem na individuální, osobní vyjádření. Zlom nastal v 70.letech 20.století. Jakoby si společnost, již znechucená neustálou změnou a honbou za novým a lepším, vzala k srdci citát Atrhura Schopenhauera, že „*Styl je fysiognomie ducha*“. „Postmoderní doba skoncovala s módním diktátem a nahradila ho možností osobní volby z frenetického kolotoče módních směrů.“³¹

„Od 70. let na sebe výrazněji upozorňovali svým oblečením příslušníci subkulturních hnutí, jejichž oděvy vypovídaly nejen o postoji ke společnosti, ale také o hudbě, kterou poslouchali. Nebyli to jen punkové, ale i rockeři a jejich odnož Hell's Angels, skini, rastafariáni a další. Ti všichni, stejně jako africký náčelník, měli svůj styl, který se vyznačoval stálostí a protimódností. Byl to tedy styl punkerů, a ne móda punkerů, neboť právě móda se vyznačuje proměnlivostí od sezóny k sezóně. Těžko si představit postpunka předvádějícího novou módu pro jaro/léto 2008. ... Za povšimnutí stojí i to, jak se právě subkulturní styly, vyjadřující svůj odpor ke společnosti a negující její hodnoty, např. punk, jehož hlavním námětem byla otrhanost a zesměšňování uctívaných norem krásy,

³¹ MÁCHALOVÁ, Jana. Oděv jako kulturní metafora. A2: kulturní čtrnáctideník [online]. 10. 10. 2007, č.41 [cit. 2012-05-04]. ISSN 1803-6635. Dostupné z: <http://www.advojka.cz/archiv/2007/41/odev-jako-kulturni-metafora>

propasírovaly do hlavního proudu díky návrhářům, kteří v postmoderní době byli ochotni zmocnit se čehokoliv. Tak se punk stal punkem de luxe"³²

Zatímco móda/módní trendy odráží a vyjadřují stále se měnící, nestabilní sociální situaci, subkulturní styly odráží a vyjadřují to pevné a neměnné. Přesto jsou součástí módního systému. Módní průmysl „krade“ styl a nápady subkulturám. Na krátký čas se stanou součástí velkého světa módy, až ale odezní jejich záře, z přídomku „in“ se stane „out“.

2.1 Styl

V dnešním, stále více složitějším a roztržštěném světě jsou rozdíly či podobnosti ve vzhledu jednotlivců důležitým prostředkem komunikace a sebevyjádření. Svým vzhledem (vizuální komunikací) vyjadřujeme názor daleko snáz než komunikací verbální. Podle viditelných znaků je možné kategorizovat společnost, i podle nepatrných rozdílů identifikovat osobní filozofii jako projev životního stylu a vkusu.

Nejrůznější subkultury přijaly určité symboly jako nástroj sebe-identifikace, které ukazují jednotu, hrdost, sdílené hodnoty a oddanost k sobě navzájem. Tyto symboly sdělují myšlenky a koncepty hnutí jak svým členům, tak celé mainstreamové kultuře.

" ... předměty - spínací špendlíky, špičaté boty, motorka - ... nabývají symbolických rozměrů. ... Pro ty, kteří je pozvedají na ikony, užívají je jako slova nebo nadávky, se tyto předměty stávají znakem zakázané identity, zdrojem hodnoty."³³ Níže je uvedeno několik z nich.

³² MÁCHALOVÁ, Jana. Oděv jako kulturní metafora. *A2: kulturní čtrnáctideník* [online]. 10. 10. 2007, č.41 [cit. 2012-05-04]. ISSN 1803-6635. Dostupné z: <http://www.advojka.cz/archiv/2007/41/odev-jako-kulturni-metafora>

³³ HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. 955. vyd. Praha: Dauphin, 2012, s. 26,27.

Obr.8-10: Příslušníci subkultur - puns, skinheads, rockers

2.1.1 „Black leather“

Zrak, čich, hmat, sluch i chuť, všech pět smyslů můžeme zapojit při vnímání tohoto materiálu - kůže. Vzhled, vůně, pocit při dotyku, vrzání při pohybu a prý i chuť kůže je specifická. Všechny tyto efekty vytváří vzrušující účinek. Kůže v lidech dokáže vyvolávat nejrůznější pocity a to je důvodem, proč se také stala nástrojem mužnosti a sexuality, vyjádřením sexuální síly.

Vše začalo v 50.letech, kdy se v Anglii zrodil nový kult - „rockers“. Shromažďovali se v gangu a scházeli se na motorkářských rally. Získali si reputaci násilníků a notorických pijáků a ve svých drsných kožených bundách a otrhaném oblečení vyčnívali z řad tehdejší společnosti, kde slušný a vážený chlap nevyšel bez obleku. Ženy, které si troufaly připojit se k této subkultuře, zvolily módu unisex včetně kožené bundy. Rockeři nosili kůži jako své jezdecké brnění. Toto prvotní rockerské hnutí mělo velký význam nejen z hlediska popularizace koženého oblečení a nového pohledu na ně, ale především velmi ovlivnilo pozdější a mladší hnutí jako byl punk a další. Obraz rockera v kožené bundě, jeho životní styl a symboly byly v historii kopírovány ještě mnohokrát a to různými skupinami. Oni byli důvodem, proč rockové a popové hvězdy tehdy začaly chodit „v kůži“.

Dalšími, kdo tyto rockery z 50.let věrně napodoboval, byli tzv. „gay leather fetishists“. Nošením koženého oblečení se členové této subkultury odlišují od ostatních sexuálních kultur. Tzv. „leathermen“ jsou dnes těmi, kdo udržují motorkářskou módu 50.let. Rockeři a jejich hnutí téměř zanikli v 70.letech, avšak dodnes obnovují svá setkání na mezinárodních srazech, populárních především v Japonsku. V roce 1972 popsal Larry Townsend ve své

knize *Leatherman's Handbook* těmito slovy podobu typického amerického „leathermana“: „Toys, belts, boots, jackets and blue jeans“. Modré džíny si však velmi často zakrývali koženými nohavicemi, typickými pro kovboje starého divokého západu. Ti nosili tyto široké kožené návleky na nohavice, spojené a připevněné opaskem, aby ochránili své tělo před nástroji, jež by je mohly zranit (větve, trny, elektrické napětí). Příklad poukazuje na využití kožených oděvů objevených už v historii převážně z praktického hlediska (dalším příkladem jsou kožené bundy letců, kožené kalhoty kovářů, kožené overaly jezdců na motocyklu již ze začátku 20.století).

Film *The Wild One* (1953) s Marlonem Brandem, který představoval vzor nezávislého muže s velkým „M“, vzbudil rozruch a fascinaci mezi hlavním proudem. Vznik motorkářské komunity gayů souvisí právě s tímto filmem. Určitá skupina homosexuálů byla už dlouho nespokojená se stereotypem, který gaye definoval jako zženštilé muže a oni právě tímto vzhledem po vzoru Marlona Branda vyjadřovali svůj nesouhlas s tímto popkulturním názorem. Styl oblečení spojený s „leathermen“ však později pronikl do mainstreamového proudu a paradoxně se promítl zcela opačně. Vliv této subkultury je patrný například ve vzhledu některých rockových a heavy metalových hudebních skupin. Kov v kombinaci s černou kůží a celé kožené oděvy definují styl například skupiny Kiss, Black Sabbath nebo frontmana heavy metalové skupiny Judas Priest Roba Halforda, který navíc otevřeně přiznal svou homosexualitu a svými kostýmy v 70.letech vytvořil vzhled moderní „gay leather“ subkultury. Tato subkultura se také dostala do podvědomí díky jiné subkultuře - gotikům, s kterými jsou spojovány některé elementy totožné s prvky a praktikami „leathermen“.

Obr. 11: Leathermen v magazínu *Sir Gee*, cca 1968-1970

Obr.12: Elvis Presley, 1968

Pro rockery či punkery byla kožená bunda symbolem rebelství. Dnes je klasickým prvkem módy, tak běžným jako třeba džíny a tenisky. Od 60.let se začala objevovat na módních molech. Byl to Yves Saint Laurent, kdo jako první v roce 1960 předvedl koženou bundu ve své kolekci. Od té doby jí návrháři vdechli mnoho podob. Pro mainstreamovou společnost už nepředstavuje znak rebelující mládeže, ale pro subkultury rockerů, punků, goths a dalších kožená bunda či černá kůže obecně neztratila význam.

2.1.2 Těžké boty Dr.Martens

Boty značky Dr. Martens jsou kultovním prvkem snad všech subkultur, které spojuje rocková hudba a hardcorové rebelství. Boty, které jsou vyztuženy vzduchovým polštářem AIR WAIR a tlumí tak nárazy při chůzi, vynalezl už v roce 1945 bavorský doktor Klaus Maertens, aby si ulevil od vlastní bolesti, když si poranil kotník při sjezdu na lyžích. Na konci války spojil doktor Maertens síly s kolegou Herbertem Funckem a začali boty společně vyrábět. Nejprve byly boty vyráběny z recyklovaných vojenských materiálů – guma použitá na podrážku se brala na vojenských letištích, kov na špice bot se získával ze štítků vojenských bund, kůže na zbytek obuvi zase z důstojnických kalhot. Boty se úspěšně prodávaly hlavně díky jejich pohodlnosti a pevnosti, a tak se ujaly jako pracovní obuv. V roce 1960 pak boty začala vyrábět továrna R.Griggs v anglickém městečku Wollaston, obuv tak mohla být distribuována do dalších evropských zemí. 1.4.1960 přišel na svět první model „1460“, který je dodnes nejprodávanějším a nejoblíbenějším typem obuvi Dr.Martens.

Protože byly boty značky Dr.Martens oblíbenou pracovní obuví, staly se součástí uniformy příslušníků dělnické třídy. Jako první je tedy objevili v padesátých letech britští předchůdci skinheads. Nejen pevnost a pohodlnost byla jejich hlavním atributem, staly se oblíbené také díky okované špici, i když první model „1460“ toto vylepšení neměl. Z obuvi se tak stala prakticky zbraň při pouličních bitkách a nejrůznějších střetech. Boty se proto zakazovaly nosit na fotbalové stadióny, i do některých hospod nebylo možné s tímto typem obuvi vstoupit. Boty si oblíbili také motorkáři, později pak rockeři a punkeři a vlastně všichni rebelové holdující hardcorovému šílenství. Boty značky Dr.Martens prosluly také i díky takovým hvězdám jako Paul McCartney, Elton John, Madona, Rolling Stones,

Depeche Mode, Red Hot Chili Peppers a mnoho dalších, které je s oblibou nosily nebo dodnes nosí. A tak se kožené robustní kotníkové boty se žlutým (pro značku Dr.Martens typickým) prošitím podrážky staly ikonickým módním doplňkem nejen pro nejrůznější rebelující subkultury.

2.1.3 Černá jako způsob protestu

Černá je tím nejzákladnějším bodem revolty. Její smysl je známý. V západní kultuře má barva negativní význam, černé se spojuje se synonymem nebezpečné. Bývá vnímána jako barva smutku, smrti, nicoty, představuje agresivní vzdor. Vytváří vysoký kontrast, tak jako bílá, ale s opačným emocionálním podtextem. Je to barva autority i anarchismu, značí v protikladu k bílé nikdy nekončící boj. Stala se proto oblíbenou barvou hlavně subkulturních stylů, které prostřednictvím černé vyjadřují odpor a bojují proti zavedeným hodnotám společnosti. Na druhou stranu je další význam skryt i v její diskrétnosti. Černá je ve své podstatě barva nenápadná. Yohji Yamamoto o ní řekl: „*Black is modest and arrogant at the same time. Black is lazy and easy - but mysterious. But above all black says this: "I don't bother you - don't bother me."*

Černá se stala oblíbenou barvou mnoha návrhářů, zejména těch japonských, jako výše zmiňovaného minimalisty Yohji Yamamota nebo návrhářky Rei Kawakubo. Podle Yamamota je móda uměním, ne trendem. Proto je od ostatních módních návrhářů jeho přístup k módě odlišný. Velmi ho ovlivnilo prostředí, z kterého pochází. Narodil se v roce 1943, během druhé světové války, v níž přišel o otce. Temné vzpomínky jeho dětství poznamenaly jeho tvorbu a prozrazují, co stojí za tak silným zastoupením černé v jeho kolekcích. Rei Kawakubo měla a má k Yamamotově pojetí tvorby velmi blízko. Narodila se v Tokiu ještě o rok dříve než její soupeř Yamamoto. Její ponuré a často záměrně potrhané oděvy vyjadřují mimo válečného traumatu také nenávisť k západní „dokonalé“ eleganci.

Mimořádný význam v černé vidí i avantgardní belgická návrhářka, členka „Antwerp Six“ Ann Demeulemeester: „*Black is not sad. Bright colors are what depresses me. They're so ... empty. Black is poetic. How do you imagine a poet in a bright yellow jacket? Probably not.*”

2.2 Fashion

To, že módní průmysl krade nápady a styl hudebním subkulturám, je jedna věc. To, že se hudební průmysl bez módy neobejde, je věc druhá. Ze zpětného pohledu na první část diplomové práce je patrné, jak jsou tyto dva protipóly bezpodmínečně propojeny. Už od samého počátku rock'n'rollu - éry Elvise Presleyho a jeho obleků šitých na míru, Davida Bowieho s kosmickými kostýmy a šaty popírajícími mužskou sexualitu po Sex Pistols a punk, který vzešel z dílny návrhářky Vivienne Westwood. Bez módních návrhářů by patrně nebyl punk punkem, rock'n'roll rock'n'rollem. V celém jeho vývoji je zastoupení mnoha módních návrhářů, kteří spolu ruku v ruce s hudbou, dobou a trendy vytvářeli styl. Vizualní styl interpretů a tudíž i styl jejich posluchačů, subkultur.

Jedním z důležitých jmen, jehož význam obsáhl oblast módy i hudby je francouzský návrhář Hedi Slimane, který stvořil novou siluetu moderního muže.

Hedi Slimane tvrdí, že se narodil s deskou Davida Bowieho v ruce. Jeho znalost rock'n'rollu a láska k němu je opravdu hluboká. Od roku 2007, kdy odešel od Dior Homme, se věnuje převážně fotografii. V roce 2006 vydal publikaci s názvem *Londýn: zrození kultu*, dokumentaci britských kapel, rockových klubů a dokonale v ní zachytil punkové britské subkultury. Jeho hudební vášeň se ale především promítla v jeho oděvní tvorbě. V minulých kolekcích Dior Homme můžeme pozorovat inspiraci hudebními ikonami Slimanova mládí. Je známý pro spolupráci s rockovými hvězdami jako je Mick Jagger, David Bowie, i kapelou Phoenix, která dokonce složila hudbu ke Slimanově kolekci pro Dior Homme catwalk show, a mnoho dalšími.

„I don't think there is a stronger connection with men's fashion than music. ... This is what some call street culture, and fashion and music are key elements of it,“³⁴ řekl.

Ale dost už bylo historie. Hedi Slimane se nyní vrací do módního domu Yves Saint Laurent, kde se na začátku své kariéry neshledal s úspěchem. YSL je snad na jeho „slim“ linie připraven a tak se můžeme těšit na novou pánskou módu pod vlivem rocku.

³⁴ GORMAN, Paul . *The Look: Adventures in Rock and Pop fashion*. London: Adelita, 2006, s. 216.

Následující kapitoly jsou věnovány současným módním návrhářům, jejichž tvorba, hluboká a promyšlená, se stala inspirací i pro tvorbu mé vlastní kolekce. Nejde jen o trendy, móda těchto návrhářů není povrchní. Do aktuální módní scény zapadá mnoho jmen, jejichž tvorba se vyvíjí pod vlivem hudby, subkultur a individualismu. Ačkoli by se toto téma dalo obsáhnout široce, následujících pět jmen v této diplomové práci nesmí chybět.

2.2.1 Julius

Julius je japonská značka, jejímž designerem je avantgardní Tatsuro Horikawa. Značka se zaměřuje na prezentaci pánského oblečení, inspiraci hledá v temné postpunkové a gothické estetice, velmi intenzivně využívá černou barvu a zkoumá její významy. Původně konceptuální a umělecký projekt získal díky stále rostoucímu významu kultu goths oddanost svých příznivců v Japonsku i v zahraničí.

Pověstným pro značku Julius byl tedy od začátku jedinečný charakter, který se nachází v každé její kolekci. V temných kolekcích, kde černá reprezentuje podle designera „šílenství skryté v anonymitě“, dominují kožené oděvy, objemné tvary, záměrně roztrhaná trika či svetry, dlouhé svršky, vrstvení a boty typického tvaru příznačného pro značku Julius. Tyto vysoké a objemné boty s ohrnutou manžetou dávají nositeli vzhled „post-apokalyptického sběrače odpadků“. (Tato linie je často viděna i v kolekcích Ricka Owense, který tento typ pánské obuvi nazval „elephant boots“.)

Celá estetika a filozofie značky Julius je vlastně „post-apokalyptická“, tak jako je samotné Japonsko. V oděvech je skrytá symbolika neštěstí, katastrofy, zničení, vyhlazení, kterému muselo Japonsko v minulosti čelit. Filozofie značky je obsažena v každém jejím výstupu a prezentaci. Přehlídky se konají vždy v prostředí, které dotváří celkový dojem, např. průmyslové výrobní haly, garáže. Tváře předvádějících modelů jsou často skryté jejich dlouhými vlasy. Show pro podzim/zimu 2010/2011 byla nazvaná [goth_ik ;] a průvodní pozvánky byly doplněny texty věnovanými významům tohoto pojmu ze svých obrazových a architektonických počátků až po jeho současné využití, zejména v oblasti hudby.

Značka Julius vznikla už v roce 2001 jako kolektiv avantgardních umělců, první kolekce však byla přestavena až o 4 roky později, v roce 2005. Umělecká identita je obsažena i v logu značky, které nese nejasný a tajemný odkaz čísla 7. Je to odkaz na sedmý měsíc roku -

červenec? Číslo symbolizující cyklický celek a obnovu? Nebo snad znamená nepřímou poctu *Sedmé pečeti* (1957) Ingmana Bergmana reprezentující smrt jako černě oděný charakter? V nejednoznačnosti a tajemnosti významu je však skryta její síla.

Oblečení značky Julius je v Evropě dostupné jen prostřednictvím jiných prodejců a concept stores, vlastní prodejna má zastoupení zatím mimo domovskou zemi jen v Hongkongu a Los Angeles. Proto se značka v Evropě zatím nedostala do podvědomí veřejnosti ani médií. Práci Tatsura Horikawy a jejímu hlubokému významu v oblasti umění a módy snad ještě bude věnována pozornost, kterou si zaslouží.

Obr.13,14: Julius fall/winter 2010/2011 [goth_ik ;]

2.2.2 Rick Owens

Rick Owens, americký módní návrhář, od roku 2003 žije v Paříži. Jeho vztah k módě propukl v mládí, kdy byl sám členem goth subkultury a tato životní etapa má dodnes místo v jeho image a promítá se i na přehlídková mola. Pod vlivem goths subkultury a především hudby se vyvíjí celá Owensova dosavadní tvorba. Černá kůže, těžké boty a nepočítatelně prvků převzatých právě ze zmíněného gotického stylu tvoří každou jeho kolekci. Pro kolekce je typické prolínání undergroundové módy a luxusních materiálů (tzv. glamour et grunge) a poznávacím znamením značky Rick Owens jsou zajímavé a inovativní střihy. „Rick Owens - jako člověk i jako módní značka, kterou tvoří - je něco jako statická rebelie.

Jeho estetika je stejně podvratná, jako konzervativní: je to uniforma ztracený mládeže, ale stejně tak představuje důležitý krejčovský rys pařížský vydavatelský smetánky."³⁵

Rickovi Owensovi se podařilo narušit konformitu nedostupné vysoké módy a dokázal ji prostřednictvím své tvorby přenést do šatníků nositelů své značky, i „značky“ subkultury goths.

Obr.15,16: Rick Owens Women Fall 2009, Men Fall/Winter 2011/2012

2.2.3 Ann Demeulemeester

Ann Demeulemeester je avantgardní belgická návrhářka, jedna ze členů tzv. Antwerpské Šestky - okruhu absolventů z antverpské akademie módy. Její kolekce jsou inspirované viktoriánským vlivem, goths a punkovou subkulturou, i japonskými moderními střihy. Nejraději používá černou barvu, nejlépe v podobě kožených oděvů. Ačkoliv ovlivněna tolika podněty, zůstala věrná svým vlastním nápadům. Demeulemeester pracuje s velmi specifickou estetikou. Velkou inspiraci čerpá z hudebních ikon svého mládí, zejména zpěvačky Janis Joplin nebo anrogynní Patti Smith, která je její blízkou přítelkyní a nechává se slyšet, že nosí pouze „vintage“ oblečení nebo Ann Demeulemeester. Oblečení pod značkou Ann Demeulemeester je určeno ženám, které neutrácejí své peníze za pomíjivé

³⁵ Rick Owens. In: *VICE* [online]. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://www.vice.com/cs/read/rick-owens>

módní trendy, ženám se silným smyslem pro osobitý styl. Od roku 2005 přidala Ann ke své značce i pánskou linii. Do produkce Ann Demeulemeester patří i šperky a obuv, která nese její charakteristické znaky.

Obr.17,18: Ann Demeulemeester Men Fall 2011, Women Fall 2012

2.2.4 Asger Juel Larsen

Asger Juel Larsen je mladý módní designer, působící v Londýně, čerstvý absolvent London College of Fashion, jehož kritériem je pánská móda. Estetika jeho tvorby je založena na industriálních i romantických prvcích. Jeho tvorba, popsaná na oficiálním webu, „taking the gothic and androgynous to new levels of sophistication and depth“³⁶.

První kolekci *Many shades of black* uvedl na své BA Graduate Show v roce 2009. Následovaly další tři. Jeho kolekce pro podzim/zimu 2011, již završil magisterský stupeň, nese název *Uncle Sam*. Pro inspiraci zabrousil do 60.let 19.století. Kolekce *Uncle Sam* ztělesňuje střed kultur - „divoké“ Ameriky s federální americkou uniformou. V kolekci můžeme najít moderní podoby indiánského náčelníka i amerického důstojníka, tak i nového člena „gay leather fetishists“. Džíny jakoby obarvené korozí vynikají na podobě

³⁶ Asger Juel Larsen [online]. 2011 [cit. 2012-05-12]. Dostupné z: <http://asgerjuellarsen.com/frameset.html>

moderního cestovatele mezi americkými městy. Poutavým prvkem kolekce jsou hvězdy americké vlajky, které značí interpretaci amerického snu, něčeho krásného, ale zvráceného. Kolekci doplňují boty navržené ve spolupráci s britskou rock'n'rollovou značkou obuvi Underground. Touto silnou magisterskou kolekcí se zařadil do váženého světa módy a pravidelně představuje své kolekce ready-to-wear na londýnském fashion weeku.

Obr.19-21: Asger Juel Larsen fall/winter 2011 Uncle Sam

2.2.5 Barbara í Gongini

Barbara í Gongini je mladá dánská módní designerka, jejíž tvorba je charakterizována jako „temná avantgarda“. Rozděluje ji do dvou linií - velmi extravagantní „Hlavní linie“ a poněkud méně radikální „Černá linie“. Obě linie - podpořené spoluprací fotografů, filmařů a hudebníků - zamlžují hranice mezi módou a uměním. Šaty jsou ovlivněny tvorbou japonských návrhářů a jejich dekonstruktivních tvarů ve všech odstínech černé. Jsou sestaveny z geometrických hranatých forem, avšak jejich „hrany“ změkčují přírodní materiály jako jsou organické bavlny a vlny, jehněčí a kozí kůže a kožešiny. Tvorba designerky je velmi neobvyklá, někdy i hrůzu nahánějící. Vytváří šaty pro ženy, temné elfky a bledé víly, jejichž oblečení je pak velmi osobní a originální formou vyjádření.

Obr.22-25: tvorba Barbary í Gongini

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 KOLEKCE UNCOMMON CREATURES

Jako téma diplomové práce - teoretické i praktické - jsem si zvolila propojení hudebního stylu se stylem vizuálním: rocku jako hudebního žánru a módy/stylu jeho posluchačů/interpretů. Pokusila jsem se o nalezení hranice mezi módou a stylem, o nalezení vztahu hudby a módy. Práce je o snaze vytvořit oděv podtrhující identitu nositele - konzumenta hudby - hudby, která se stala ideologií, projevem jeho životního stylu a vkusu.

Uncommon Creatures jsou neobvyklá, nevšední a výjimečná stvoření.

3.1 „Uncommon Creatures“

Název kolekce je odkazem k těmto „nevšedním stvořením“, jejichž „zjev“ i charakter se pro mne staly obrovskou inspirací. Uncommon Creatures jsou jak anonymní tváře, tak známé osobnosti. Jsou to „tvorové“ z hudební oblasti - hudební interpreti, ale i z jiného odvětví umění, jako sám návrhář Rick Owens nebo jeho obchodní zástupce, módní stylistu a umělce Chad Curry - zástupci konzumentů hudby, oba příznivci toho gothického a temného. K ukázce jsem si vybrala následující typy charakterů.

Obr.26: Rick Owens

Obr.27: Chad Curry

Osobností, jež ve mě vyvolává silné emoce, je německá zpěvačka Anna-Varney Cantodea, hlavní a jediná představitelka Sopor Aeternus & the Ensemble of Shadows. I když to na první pohled nevypadá, její hudba je romantická, temně romantická. Je velmi osobní a melancholická, hudebně velmi rozmanitá. Písně s gothic rockovým nádechem mají kořeny v renesanční a barokní hudbě. Sama Anna-Varney říká, že vytváří hudbu pro mrtvé děti (zraněné a slabé duše), a pravděpodobně i pro samu sebe. Tvrdí totiž, že hudba, kterou produkuje, je o ní samotné. Anna-Varney Cantodea je velmi duchovní člověk. Má blízko k básním Edgara Allana Poe, jeho texty využívá i ve svých písních. Mezi hlavní témata patří smrt, neopřetovaná láska, bolest, osamění a smutek. „Dílo Sopor Aeternus je v podstatě autoterapií, která je logickým vyústěním více než třicet let trvajících stavů extrémního zoufalství, strachu, depresí a samoty, pramenící z těžkých zdravotních problémů, doprovázených např. dočasnou ztrátou zraku. Ty vedly k objevení "Ensemble of Shadows" - bytostí nebo hlasů z jiného světa, které probudily v Anně-Varney hudební cit, ukázaly mu(jí), jak ulevit svým stavům prostřednictvím hudby, a posléze ho(jí) dovedly až k myšlence sdílet své dílo s okolím. ... Ti probudili původně v muži transpohlavní bytost Annu Varney".³⁷

Obr. 28,29: Anna-Varney Cantodea

³⁷ Rozhovor se Sopor Aeternus (and The Ensemble of Shadows). In: *Sanctuary.cz: dark music & gothic subculture* [online]. 25.5.2007 [cit. 2012-05-14]. Dostupné z: <http://www.sanctuary.cz/rozhovory/1545>

Annino tělo je často zachyceno v klipech i na fotografiích bez pohlavních orgánů, které jsou fotograficky odstraněny. Striktně také odmítá živé koncerty, nemá důvod svou hudbu prezentovat lidem, které ani nezná.

Další silnou osobou je americký kontroverzní zpěvák Marilyn Manson. Jeho přízvisko, spojené z jmen hollywoodské hvězdy Marilyn Monroe a masového vraha Charlese Mansona, představuje dualismus krásy a ošklivosti, dobra a zla, který je v Mansonově tvorbě všudypřítomný. Jeho hudba, resp. hudba stejnojmenné kapely, kde je frontmanem, je charakterizována jako neo-glam rock a industriální metal.

Myšlenkou skupiny je představit ošklivou pravdu o společnosti. Každá ideologie má i dobré jádro. V jejím případě je to touha po světě jako lepším místě, kde lidé používají více rozumu. Jako mladý Marilyn Manson (vlastním jménem Brian Warner) navštěvoval křesťanskou střední školu. Pod vlivem interpretace Bible v kontextu doby, v které vyrůstal, podlehl charakteristickému pocitu mladého slabého člověka, který přežil dětství ve strachu, až nakonec začal strach sám šířit. Používá metaforu červa transformovaného do ničitele světa. Největší přínos pro identitu Marilyn Mansona měla křesťanská střední škola v tom, že definovala tabu spojené se sexem, drogami, provokací a rebelstvím a v neposlední řadě rockovou či metalovou hudbou jako symbol satanizmu. Když zpěvák přešel na veřejnou střední školu, tabu se náhle stalo přístupným. Tento „přechod“ nazval sám Marilyn Manson jako „inaugurace červa“. Marilyn Manson je fenomén zasahující nejen do hudby, ale i literatury a filmu, či oblasti vizuálního umění a performance.

Obr.30,31: Marilyn Manson

3.2 Koncepce kolekce

Je vůbec možné vytvořit něco nového, aniž bychom se neohlíželi do minulosti? Inspirace rovněž vychází z celé první poloviny diplomové práce - tedy historie subkultur. Abych zachovala hodnoty, které subkultura vidí v konkrétních předmětech, bylo nezbytně nutné do minulosti zabrousit a tyto prvky si vypůjčit. Snažila jsem se však o jakýsi „redesign“, o nové pojetí těchto symbolů.

I když je pojem „rock“ v rámci hudební teorie hodně široký pojem, filozofie i vizuální stránka fanoušků i interpretů rockových „podkategorií“ je velmi podobná. Spojuje je několik základních pojmů: rebelství a provokace, černá barva, kožené oděvy, hesla a symboly. Všechny tyto pojmy už byly v předešlé části diplomové práce rozebrány. Kolekce vychází z obsahu celé teoretické části diplomové práce. Bez zmiňovaných fakt a jejich znalosti by nebylo možné kolekci vytvořit, proto může být teoretická část práce chápána jako koncepce kolekce sama o sobě.

3.2.1 Popis kolekce

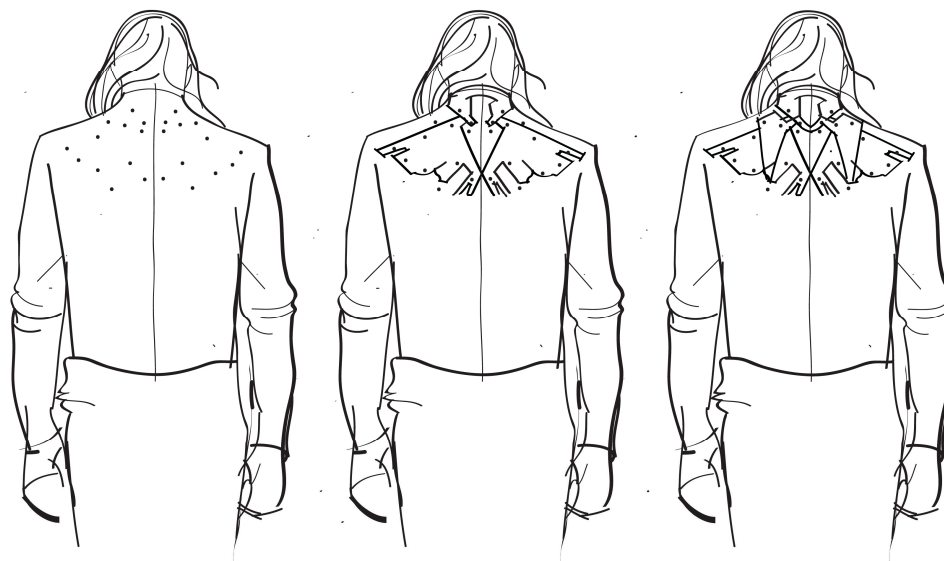
Kolekce Uncommon Creatures se skládá z pánské i dámské linie oděvů. Mají zde zastoupení převážně dámské a pánské bundy, trika, topy vytvořené speciální technikou macramé a dámské šaty. Pro kolekci je typická především práce s kůží a koženými doplňky. Použité materiály jsou pouze přírodní. Konkrétně se jedná o hedvábný žoržet a hedvábný šifón s příměsí elastanu u dámských modelů, pletenina ze směsi vlny a viskózy, bavlněná plášt'ovka s úpravou povrchu a oděvní i galanterní useň u dámských i pánských oděvů. V kolekci dominuje černá barva v tlumeném odstínu, a doplňuje ji o tón světlejší šedočerná.

V kolekci se prolínají dvě hlavní linie. První se vyvíjela pod vlivem historie a hodnot klasického rocku. Druhá linie je temná a romantická, tak jako filozofie subkultury goths a témata jejích písní.

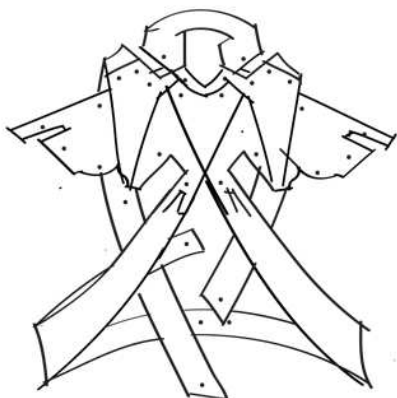
3.2.1.1 Linie „pod vlivem rocku“

Jedním z hlavních pojítek následujících modelů kolekce se stala rockerská kožená bunda. Samotná bunda je jakýmsi symbolem, nositelem rebelství. Rockeři 50. a 60. let a další ovlivnění touto kulturou, včetně jejich dnešních příznivců, nosí na svých bundách i jiná znamení. Jsou to kovové nýty, placky, nápisy nebo rozpjatá křídla orla v podobě nášivky, symbolizující svobodu - základní termín rockerského kultu. Bylo třeba tyto „hesla“ v kolekci vystihnout, však novým, současným i designersky inovativním způsobem.

Prvním popisovaným modelem kolekce je pánská bunda z materiálu, jež připomíná kůži. Jedná se však o bavlnu husté plátnové vazby s upraveným povrchem a matným leskem. Přední díly bundy jsou jednoduché, pouze s decentním detailem kolem krku - páskem zapínaným kovovými sedlářskými knoflíky k druhému konci, jenž tvoří kožený dílek. Celá bunda je pak zapínaná masivním zipem v barvě černé mosazi se stříbrným jezdcem, který se doplňuje s dalšími stříbrnými detaily (sedlářskými knoflíky). Na bundě je dominantní její zadní část s rukávy. Ty jsou součástí střihu zadního dílu. Rukávová hlavice je všitá pouze do průramku předního dílu a v podpaží pokračuje šev dál do části zadního dílu (viz.foto). Jde tedy o vlastní pojetí řešení klasického střihu. Rukávy jsou dále ozvláštněny otvory na palce, které symbolizují bezprstové rukavice, je možné nosit rukávy i klasicky vykasané k zápěstí. Na bocích spodních částí rukávů jsou znovu mosazné zipy. Zadní část bundy je ozdobená opět sedlářskými knoflíky, které mají kromě ozdobné funkce i funkci praktickou. Na oděvu jsou umístěny tak, aby bylo možné na tuto část připnout kožený detail - stylizaci orla. Tento prvek je adaptací varianty nášivky rozpjatých orlích křídel, symbolizujících svobodu. Detail ve tvaru orla je z pevné kůže a je sestaven z několika kusů spojených k sobě opět sedlářskými knoflíky. Jeho části jdou kombinovat tak, aby měl orel buď rozpjatá či sepjatá křídla. Bundu lze nosit buď bez detailu, pouze ozdobenou kovovými prvky, nebo s tímto detailem. Doplnuje ji triko v šedočerné barvě z pleteniny směsy vlny a viskózy, které je delší, sahá nad kolena a svým střihem narušuje symetrii svrchního oděvu. Některé švy jsou záměrně narušeny a ve vazbě zátažné pleteniny se tvoří oka.

Obr.32

Bunda s koženým detailem orla umožňuje další možnosti variace ve formě kožených popruhů. Po odepnutí z bundy a spojení s koženými popruhy - opět díky sedlářským knoflíčkům, se tento detail stane jejich součástí a vytváří nový model. Popruhy jsou doplněny oděvem z pleteniny s délkou po kolena, opět s netradičním řešením rukávové hlavice (popisovaný oděv z pleteniny není součástí fotodokumentace).

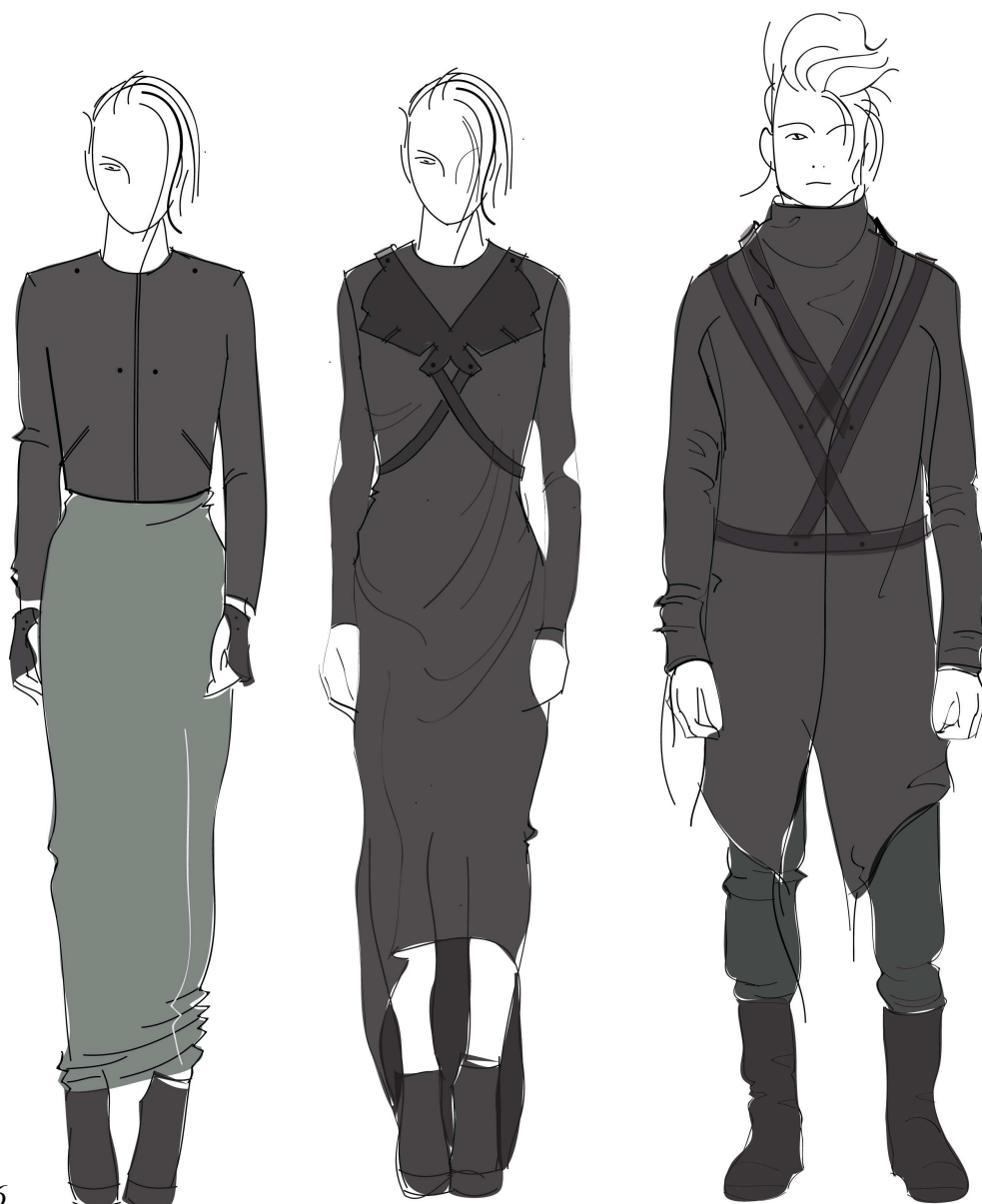
Obr.33

Stejný princip je použit i u dámské varianty. Jedná se o dámskou bundu, minimalistického tvaru i střihu zapínanou opět masivním kovovým zipem v barvě černé mosazi se stříbrným jezdcem. Rukávová hlavice dámského oděvu je řešena dalším inovativním stříhovým principem popírajícím základní zásady střihu (viz.foto). U dámské varianty je vedle řešení rukávové hlavice dominantní přední díl bundy, který je zdoben decentně čtyřmi

sedlářskými knoflíky rozmístěnými na předních dílech tak, aby na ně bylo možno připnout kožený detail - poněkud jednodušší stylizace orlích křídel. Je opět možná varianta s tímto prvkem i bez něho. Oděv doplňují dlouhé šaty ze zátažné pleteniny stejného složení i barvy jako u pánského modelu, opět využívající možnosti tvorby ok.

Prvek ve tvaru stylizovaných křídel je taktéž využit i ve formě dámských popruhů, jež jsou doplňkem k šatům z hedvábného elastického šifónu (popisované šifónové šaty nejsou součástí fotodokumentace). Šaty jsou jednoduchého střihu, ozvláštněny detailem otvorů v oblasti loktů a nepravidelně ukončenou délkou.

Oba dámské modely jsou doplněny bezprstovými rukavicemi z pevné kůže, které se upevňují znovu použitými sedlářskými knoflíky, jež jsou zároveň i zdobným prvkem.

Obr.34-36

Linii této části kolekce uzavírá pánská bunda (obr.37) z kombinace dvou materiálů: oděvní kůže a materiálu použitého u výše uvedených modelů - tuhé bavlny s matným povrchem. U bundy jsou použity opět stříbrné kovové detaily a vedoucím prvkem je znova řešení rukávové hlavice.

Obr.37,38

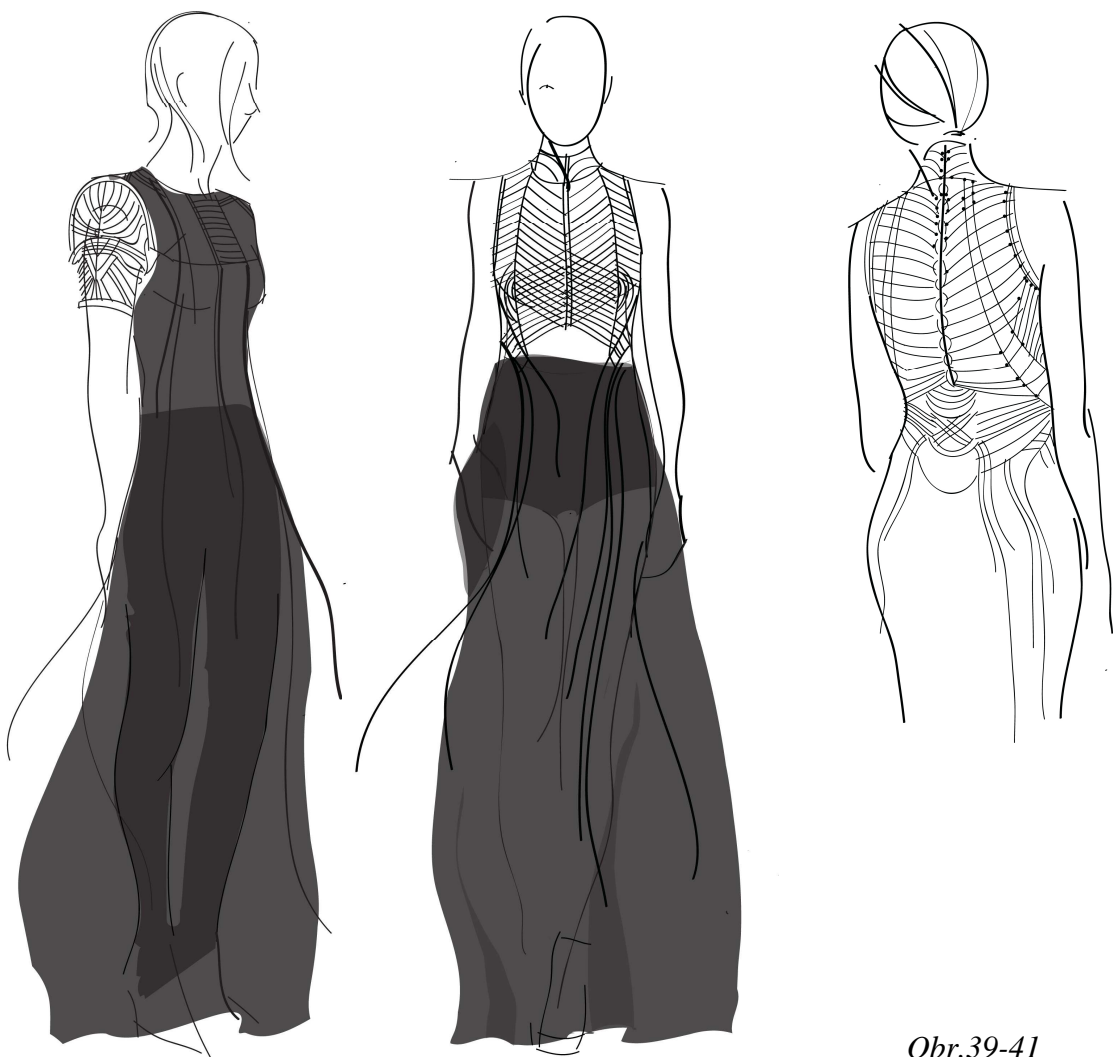

3.2.1.2 Linie „pod vlivem goths“

Tato linie vychází ze subkultury goths spíše pocitově. Oděvy, tak jako gothic písně, jsou do jisté míry romantické, avšak temné. Tato linie je inspirovaná i některými prvky gothic stylu, jako jsou pavučiny, síť a pod., jejichž vizuální podobu subkultura v oděvu často využívá. Použitá technika macramé umožňuje docílit podobných struktur. Matriálem k drhání je opět kůže ve formě nařezaných tenkých plochých provázků.

Zastoupení v této linii mají dva oděvy dámské a jeden pánský. Jedná se o topy, v dámské variantě doplněny dlouhou hedvábnou šifónovou sukní nebo šatami ze stejného materiálu.

Technika macramé umožňuje na oděvu tvořit vzory, představují zde stylizaci zmíněné pavučiny, v některých případech i žebra a páteř. U prvního dámského modelu vzor vyniká na kontrastu nahého těla. U druhého dámského modelu vzor splývá s černým podkladem šatů, je dominantní pouze na rukávech. U pánského modelu jsou možné obě varianty, svršek je buď doplněn černým tílkem nebo se nosí na nahé tělo.

Obr.39-41

(Kolekci však nelze striktně rozčlenit na dvě části, jelikož vlivy těchto dvou linií se navzájem propojují.)

4 UNCOMMON CREATURE - DANIEL STANCHEV

Daniel Stanchev patří mezi (mé) Uncommon Creatures. Sám je umělcem, vystudoval obor Animovaná tvorba na Fakultě multimediálních komunikací Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně. Je ale především vášnivým fanouškem rockové - převážně gothic - hudby. A sám hraje v kapele, která tento typ hudby produkuje. Je tedy hudebním interpretem i fanouškem v jedné osobě.

Vedle Nikoly, taktéž členky goth subkultury, pro níž je hudba neoddělitelnou součástí života, se stal „tváří“ mé kolekce. Využila jsem i jeho názorů a zkušeností ke krátkému rozhovoru na téma kolekce: vzájemného vztahu módy a hudby. Účelem bylo zprostředkovat bezprostředně názor člověka, který svým vzhledem i životní filozofií spadá do mé vlastní definice Uncommon Creature.

To, že „goth“ je pro něho víc, než jen hudební styl, svědčí nejen jeho tetování upíra na zádech vedle pravé lopatky. Vzpouira, hudba, emoce jsou pro něj stylem životním.

Obr.42,43: Dan Stanchev

Já: Jak se jmenuje tvoje kapela a jaký styl hudby hraje? Co sám kromě té vaší hudby posloucháš?

Dan: Hrával jsem v několika kapelách, různých žánrů, ale teď hraju s kapelou FERTILIZER, je to kombinace živé rockové a elektronické hudby, kombinuje prvky indie, new wave, 80's electro. A jinak miluju kapely jako Bauhaus, Siouxsie and the Banshees, Joy Division, Sisters of Mercy, Alien Sex Fiend, 45 Grave, ... atd. Je toho fakt moc, co poslouchám. :D

Snázíš se prostřednictvím svého oblečení něco vyjádřit? (Kromě sympatie s hudbou, kterou posloucháš...?)

No, když jsem byl mladší tak jsem tomu věřil a ztotožňoval se s určitou subkulturou, ale teď je to samozřejmě spíš nostalgie, či taková víc sranda sám ze sebe. Také to funguje jako filtr u „netolerantních“ lidí, samozřejmě to někoho pohoršuje, a mě to i těší - občas nasrat blbce :D. A samozřejmě mě strašně baví lekat lidi :D:D:D:D. Od malička miluju horrory, a vždy jsem fandil příšerám, hlavně protože byly jiný a neobvyklý.

Kde si nakupuješ oblečení? Myslíš, že je v ČR hodně možností, kde nakupovat oblečení gothic nebo prostě rockovou módu obecně? Nebo bys uvítal víc shopů, popř. e-shopů s tímto typem oblečení?

No znám několik obchodů a serverů, např. Nosferatu (www.666.cz), Emergency records (<http://shop.emergency-rec.cz>) , Red Raven (<http://www.redraven.cz>) , metalshop.cz.

Já si myslím, že těch obchodů je tu tak akorát, na to, kolik lidí se o to zajímá. Jen mi vadí, že většinou ty věci nemají skladem a člověk musí čekat měsíc či dva.

Znáš nějakou konkrétní značku originálního gothik (či pododovného) oblečení? Nebo návrháře, který se tímto typem tvorby zabývá?

No, konkrétního návrháře neznám, ale značky - z nejznámějších třeba Queen of Darkness, Tiger of London, či co já vím, většinou mě značka moc nezajímá.

Říká ti něco jméno Rick Owens? (bez googlu:))

Ne e, sorry :D

Co pro tebe představují těžké boty (Martensky, Steel a jiné)? Znamená něco, když si je obuješ?

No, mě osobně těžké boty nikdy nějak nezvedaly sebevědomí :D, ale fakt se hodí na koncerty, kde je mají většinou všichni ostatní, takže po tobě šlapou a padají, (je fakt že dneska jsou všichni másla a nikdo pořádně nepaří, ale v 16ti jsem si toho užil po punkových koncertech až až). A jinak dneska je nosím nejen z nostalgie, ale hlavně vypadají pěkně.

Podle tvých doplňků a šperků, který sis vzal na focení, je vidět, že tě asi baví je nosit, je to tak? Máš to tak i s oblečením nebo je ti úplně jedno, co si dáš na sebe?

No, jak jsem psal výš, tak je to taková sranda sám ze sebe. Prostě život je cirkus, a to je taky způsob, jak si věci zlehčovat, a třeba i pobavit lidi kolem sebe. Tím, že jsem od 16ti hrál v různých kapelách, jsem měl možnost zjistit, že to není jen o hudbě, ale hlavně jde o „šou" a divadlo, divadelní kostýmy k tomu patří :D

Kdyby tvůj vzhled byl zvuk, jaký zvuk by to byl?

Skřekot, asi. :D

Kdybys byl TÝ zvukem, jaký zvuk by to byl?

Kytarový D moll. :D:D:D:D

A napadá tě ještě něco, co bych měla vědět? :)

No, asi ne. :D

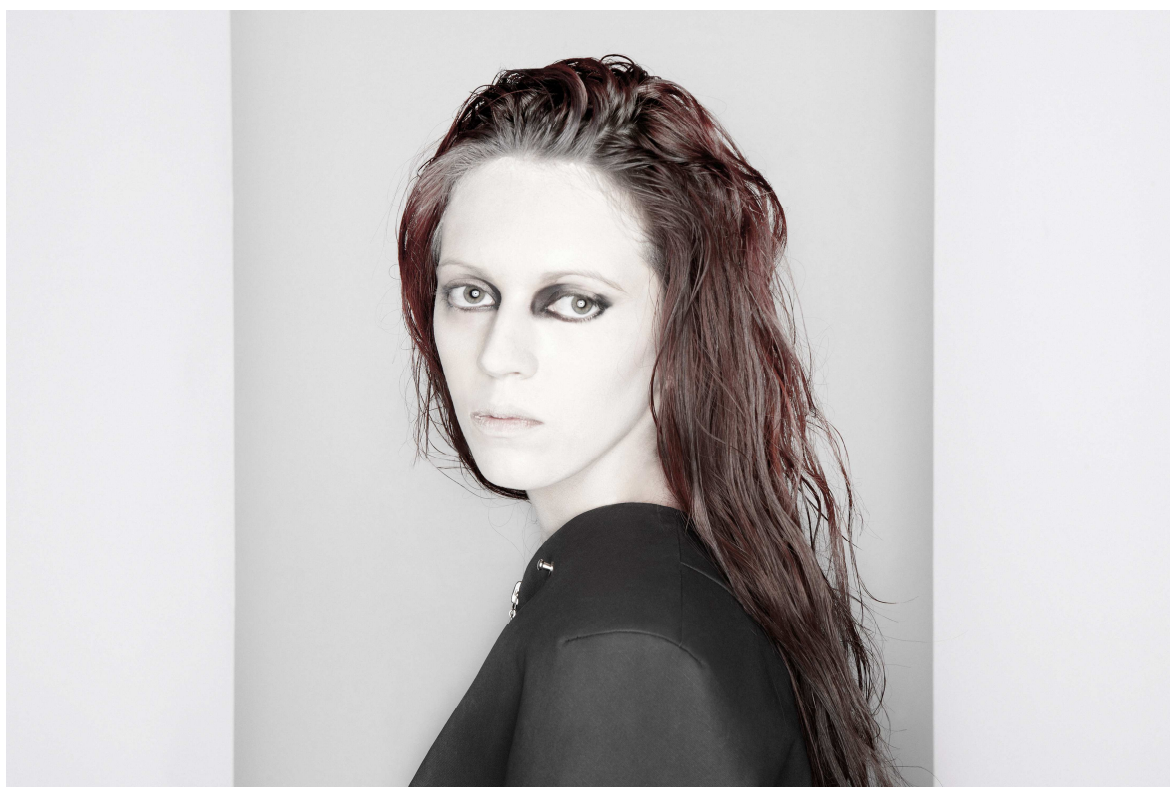
Dane, díky moc!!!!

Není zač .

III. PROJEKTOVÁ ČÁST

5 FOTODOKUMENTACE KOLEKCE

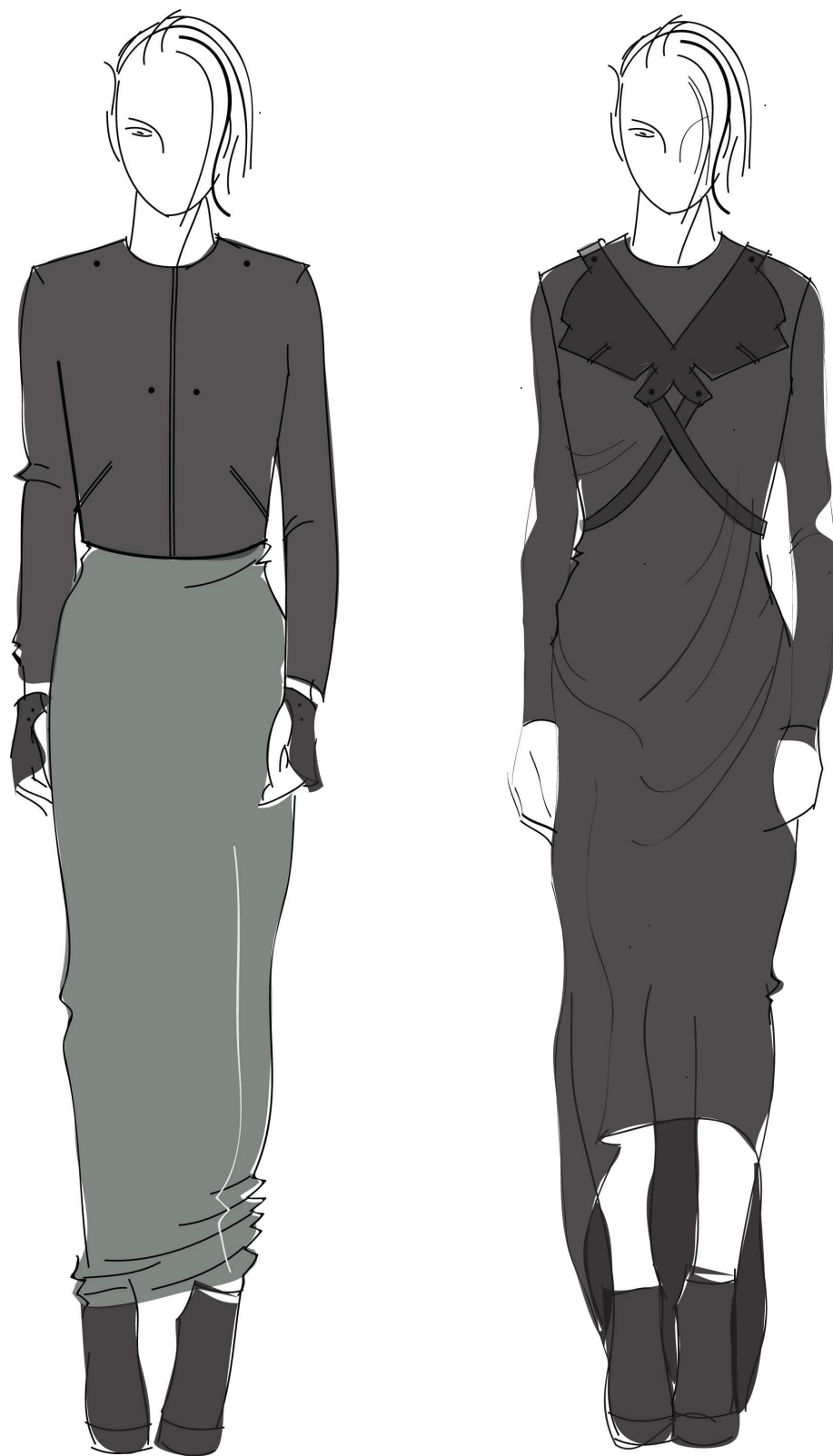

6 ILUSTRÁČNÍ KRESBY KE KOLEKCI

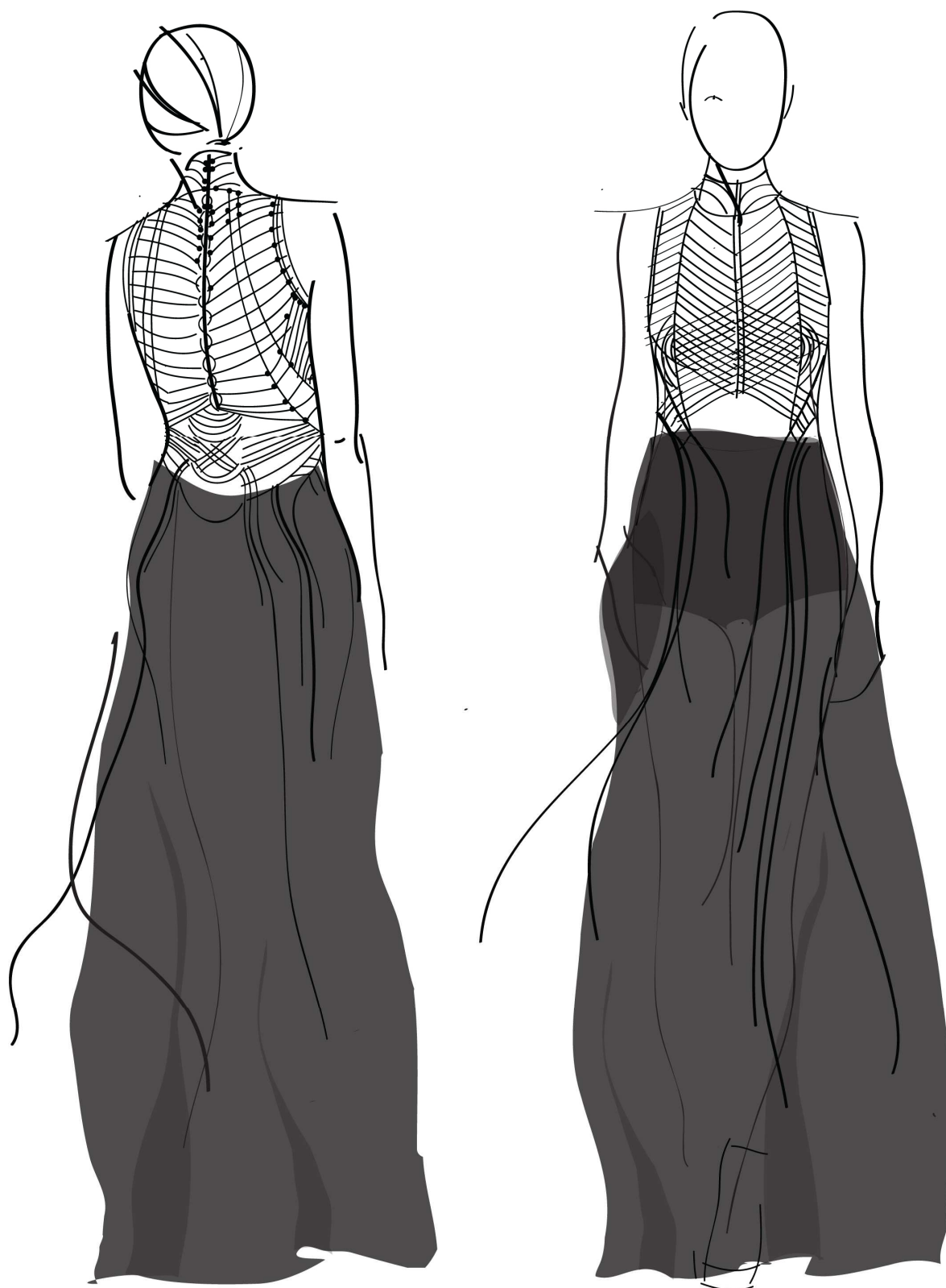
Obr.61,62

Obr.63,64

Obr.65

Obr.66,67

Obr.68

ZÁVĚR

Původní myšlenkou práce nebylo vytvořit kolekci, která směřuje k módním trendům, ale kolekci, která by mohla definovat styl svého nositele, konzumenta hudby. Na základě historie subkultur i rozhovoru jsem dospěla k závěru, že konzument hudby se nerovná konzument módy, a že móda není chápána příslušníky subkultur ve stejném slova smyslu. Je to prostředek k vyjádření. Hudba a móda jsou vyjádřením stejné potřeby. A jedním slovem se tomu říká - styl. Styl je individuální pojetí módy. Znamená, že nejde o to, co máte na sobě, ale proč to máte na sobě a co tím myslíte. Koženou bundu Ricka Owense nebo Ann Demeulemeester si může obléct stejně tak člen nejvyšší pařížské smetánky, tak jako člen gothic kapely (pokud na ni má). A zde je pravděpodobně ta pomyslná hranice, která od sebe tyto dva pojmy - módu a styl - dělí.

Stejně tak si může obléct kdokoliv i mou kolekci, a záleží jen na něm, co tím, a jestli vůbec, bude chtít vyjádřit. (... I když si nedovedu představit jednotlivé kusy kolekce například na Miss nebo Muži roku 2012, pořád je to trochu o té negaci krásy a zavržení společenských hodnot ...) Proto byli také Dan a Nikola první, kdo si kolekci oblékli a dali jí ducha autenticity. Na nic si nehráli. A v tom vidím smysl.

Ačkoliv kolekce čerpá z minulosti, je zrcadlem současnosti. A je i mým vlastním odrazem sebe sama. Navzdory obavám, že v práci nebude znát moje osobnost (míněno ve smyslu charakteru mé dosavadní tvorby), mohu říct sama za sebe, že jsem tvorbou této kolekce a zkoumáním celého tématu možná objevila něco skrytého, co se doposud schovávalo v koutku mé duše (a nemyslím tím temnou stránku, ale něco, co docela jasně tyto místa rozzářilo) ... A tak, jak jsem práci začala, ji i ukončím, citátem.

„Všechno, co dělám, prostupuje ta stejná duše. Moje duše.“

Rei Kawakubo.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČERNÝ, Jiří. *Hvězdy tehdejších hitparád*. Praha: Panton, 1989. OCLC 24413638.

GORMAN, Paul . *The Look:Adventures in Rock and Pop fashion*. London: Adelita, 2006. ISBN 978-0-9552017-0-7.

HEBDIGE, Dick. *Subkultura a styl*. 955. vyd. Praha: Dauphin, 2012. ISBN 80-7272-197-9.

KOHUT, Joe a John J. KOHUT. *Rockecy aneb Kniha rockových citátů*. Praha: Volvox Globator, 1996. ISBN 80-7207-016-9.

MÁCHALOVÁ, Jana . *Móda 20.století*. Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2003. ISBN 80-7106-587-0.

NANORU, Michal a Martina OVERSTREET. *Zde jsou psi*. Praha: YINACHI, 2010. ISBN 8090473512.

POLEDŇÁK, Ivan. *Sondy do popu a rocku*. Praha : Nakladatelství H & H, 1992. ISBN 8085467143.

SOUČEK, Tomáš, Karel VESELÝ a Vladimír 518. *Kmeny: Současné městské subkultury*. Praha: BigBoss, 2011. ISBN 978-80-903973-2-3.

VESELÝ, Karel. *Hudba ohně*. Praha: BigBoss, 2010. ISBN 978-80-903973-1-6.

WORSLEY, Harriet. *100 Ideas that Changed Fashion*. Laurence King Publishers, 2012. ISBN 1856697339.

<http://hazard.webgarden.cz/hudebni-styly>

[http://zpravy.idnes.cz/doufam-ze-zemru-driv-nez-zestarnu-drg-
/kavarna.aspx?c=A080724_175223_kavarna_bos](http://zpravy.idnes.cz/doufam-ze-zemru-driv-nez-zestarnu-drg-/kavarna.aspx?c=A080724_175223_kavarna_bos)

[http://kultura.idnes.cz/punkove-revolte-uz-je-tricet-let-doh-
/hudba.aspx?c=A060811_164212_show_aktual_kot](http://kultura.idnes.cz/punkove-revolte-uz-je-tricet-let-doh-/hudba.aspx?c=A060811_164212_show_aktual_kot)

<http://blog.aktualne.centrum.cz/blogy/jana-machalova.php?itemid=10817>

[http://zpravy.idnes.cz/pravda-o-skinheads-zadni-andele-ale-ani-cistokrevni-rasisti-p4m-
/kavarna.aspx?c=A080918_165208_kavarna_bos](http://zpravy.idnes.cz/pravda-o-skinheads-zadni-andele-ale-ani-cistokrevni-rasisti-p4m-/kavarna.aspx?c=A080918_165208_kavarna_bos)

http://www.nytimes.com/2008/09/18/fashion/18GOTH.html?_r=1

<http://www.religioustolerance.org/goth.htm>

[http://zpravy.idnes.cz/pohltil-marketing-alternativni-kulturu-fff-
/kavarna.aspx?c=A080530_135702_kavarna_bos](http://zpravy.idnes.cz/pohltil-marketing-alternativni-kulturu-fff-/kavarna.aspx?c=A080530_135702_kavarna_bos)

<http://www.advojka.cz/archiv/2007/41/odev-jako-kulturni-metafora>

<http://www.vice.com/cs/read/rick-owens>

<http://asgerjuellarsen.com/frameset.html>

<http://www.sanctuary.cz/rozhovory/1545>

<http://www.rickowens.eu/>

<http://www.barbaraigongini.dk/>

<http://www.julius-garden.jp/>

<http://www.anndemeulemeester.be/>

<http://www.drmartens.com/>

<http://www.worn.cz/>

<http://www.style.com/>

<http://gothic.hu.cz/>

<http://skinhead.name/>

<http://www.soporaeternus.de/>

<http://metalrock.webgarden.cz/>

<http://www.5years.com/costume2.htm>

<http://www.tedpolhemus.com/>

<http://cs.wikipedia.org/>

<http://en.wikipedia.org/>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr.1: *Rockers vs. mods*

zdroj http://mod-male.blogspot.com/2011_08_01_archive.html

Obr.2: *Dnešní příznivci rockabilly*

zdroj: <http://jonmwessel.wordpress.com/2011/12/29/style-tokyo-rockabilly-club/>

Obr.3: *Westwood a další v obchodě Sex*

zdroj: <http://hoagy-articles.blogspot.com/2010/08/punk-76-3.html>

Obr.4: *„Bondage suit“*

zdroj: <http://forums.thefashionspot.com/f116/vivienne-westwood-pre-2000-a-60241-4.html>

Obr.5: *Ukázka z prvního čísla i-D*

zdroj: <http://shapersofthe80s.com/the-face-i-d-media/1980-%E2%80%98i-d-counts-more-than-fashion%E2%80%99/>

Obr.6: *Siouxsie Sioux*

zdroj: <http://fuckyeahgoths.tumblr.com>

Obr.7: *Robert Smith (The Cure)*

zdroj: <http://fuckyeahgoths.tumblr.com>

Obr.8-10: *Příslušníci subkultur - puns, skinheads a rockers*

zdroj: <http://www.rock-music.estranky.cz/clanky/punk/fotky-punk.html>

<http://johnnymorgansrumdo.blogspot.com/2012/03/old-mods-skinheads-looking-back-message.html>

<http://cuirmale.nl/history/rockers.htm>

Obr. 11: *Leathermen v magazínu Sir Gee, cca 1968-1970*

zdroj: <http://cuirmale.nl/history/magazines.htm>

Obr.12: *Elvis Presley, 1968*

zdroj: http://en.wikipedia.org/wiki/Elvis_Presley

Obr.13,14: *Julius fall/winter 2010/2011 [goth_ik ;]*

zdroj: <http://www.julius-garden.jp/>

Obr.15,16: Rick Owens Women Fall 2009, Men Fall/Winter 2011/2012

zdroj: <http://www.style.com/>

Obr.17,18: Ann Demeulemeester Men Fall 2011, Women Fall 2012

zdroj: <http://www.style.com/>

Obr.19-21: Asger Juel Larsen fall/winter 2011 Uncle Sam

zdroj: <http://asgerjuellarsen.com>

Obr. 22-25: tvorba Barbary í Gongini

zdroj: <http://www.barbaraigongini.dk/>

Obr.26: Rick Owens

zdroj: <http://www.theshopatbluebird.com/2010/06/05/rick-owens-dark-shadow/>

Obr.27: Chad Curry

zdroj: <http://nymag.com/fashion/lookbook/43231/>

Obr. 28,29: Anna-Varney Cantodea

zdroj: <http://soporaeternus.soup.io/>

Obr.30,31: Marilyn Manson

zdroj: <http://www.fanpop.com/spots/marilyn-manson/images/14965447/title/marilyn-photo>

http://webpace.webring.com/people/gu/um_11694/manson.htm

Obr.32-41: Ilustrační kresby kolekce

Obr.42,43: Dan Stanchev

Obr.44-60: Fotodokumentace kolekce

Obr.61-68: Ilustrační kresby ke kolekci

